قەرزدار سۆيگۈ

(پوۋېست)

ئايگۈل ئەخمەت نازپەرى

2 ـ قىسىم

يانغىن ئېلكىتابلىرى

ئېلكىتاب ئىشلىگۈچى: يانغىن ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى

قەرزدار سۆيگۈ

9 - باب

كەچكۈزنىڭ شىۋىرغانلىق بورانلىرى سىرتتا نىمىلەرنىدۇر سۈندۈرۈپ، ئۆرۈۋېتىپ يەنە ئاللىقاياقلارغا كېتەتتى. سىرتتىن بوراندا ھەر تەرەپكە ئۆرۈلگەن نەرسىلەرنىڭ تاراقلىغان ئاۋازى توختىماي ئاڭلىناتتى. يەنە قاياقتىندۇر كىچىك بالىنىڭ يىغلىغان ئاۋازىغا ئوخشايدىغان مىسكىن، زەئىپ ئاۋاز بىردە كۈچىيىپ، بىردە پەسىيىپ ئاڭلىنىپ تۇراتتى. تاڭ ئېتىشقا خېلى بالدۇر بولسىمۇ، ماھىرە سىرتتىكى تاراق-تۇرۇق ئاۋازلاردىن ئۇخلىيالماي ئۇيان-بۇيان ئۆرۈلۈپ يېتىپ بېقىپ، ئاخىرى ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. ئۇ ئالمىنىڭ يوتقان سىرتىدا تۇرغان قولىنى يوتقاننىڭ ئىچىگە ئېلىپ، قايتىلاپ يۆگەپ قويغاندىن كېيىن، مېھمانخانا ئۆيگە چىقىپ تام سائىتىگە قارىدى. «تېخى بالدۇر ئىكەنغۇ. يەنە بىردەم ئۇخلىۋالايمۇ يە ؟! ....خان ئانام تاڭ سەھەردە ئۇخلىغان ئادەمنى غەپلەت باسىدۇ دەيتتى. ئەڭ ياخشىسى ئويغانغان ئىكەنمەن ئۇخلىماي.......» ماھىرە شۇ خىياللار بىلەن بىردەم ئولتۇرۇپ ئەمدىلا ئورنىدىن تۇرىشىغا قورسىقىدىكى بوۋىقى تۇنجى قېتىم قاتتىق تېپىچەكلىۋەتتى. شۇئان ماھىرەنىڭ پۈتۈن بەدىنىگە ئىللىق بىر سىزىم شۇررىدە تارىدى. ئۇ ئۇنىڭ تۇنجى قېتىم ئانا بولۇشنى ھېس قىلىشى ھەمدە پەخىرلىنىشى ئىدى. «ئانا بولۇش نېمانداق بەخت ھە ! ئانامۇ تۇنجى قېتىم مېنىڭ مىدىرلىشىم بىلەن قانچىلىك پەخىرلەنگەن بولغىيتى؟ بۇنداق ھاياجاننى پەقەت ئانا بولغۇچىلا ھېس قىلالىشى مۇمكىن» ماھىرە قەلبىنى لەرزىگە سېلىۋاتقان بىر ھاياجاننىڭ تۈرتكىسىدە ياتاق ئۆيگە كىرىپ ئالمىنى ئويغاتتى-:

- دادىسى، ئورنىڭىزدىن تۇرىڭە..

- ۋايجان، بىردەم ئۇخلىۋالايچۇ. ئوماق خوتۇن ماقۇل دەڭە...

- ياق، بالىڭىزنىڭ مىدىرلىغان ھالىتىنى كۆرگىڭىز يوقما؟ ئۇنداق بولسا ئۇخلاۋېرىڭ...

ماھىرە ئالمىنىڭ قۇلىقىغا پىچىرلاپ دېگۈدەك سۆزلەپ بولغاندىن كېيىن دەرھاللا مېھمانخانا ئۆيگە قاراپ قاچتى. ئىرغىپ ئورنىدىن تۇرغان ئالمىمۇ ئىككى تاقلاپلا ماھىرەنى تۇتىۋالدى.

- ھە، يەنە قېچىڭە تومۇچۇق. نەگە قاچىسىزكىن قېنى كۆرۈپ باقاي.

ـ كەچۈرسلە مەن ئەيپلىك، ئەمدى قاچماي بولامدۇ؟

ماھرەنىڭ قۇش بالىسىدەك بىچارە، غەمكىن ھالىتى ئالىمنىڭ قاقاقلاپ كۈلىشىگە سەۋەپچى بولدى. ماھرەمۇ كۈلۈپ تۇرۇپ قورىسقىنى سىيلىغاچ ـ :

ـ قاراڭ. بايا بالىمىز منى بەك قاتتىق تىپىۋەتتى .

ـ ئۇنىڭ بۇ يورۇق ئالەمگە تېزراق چىققۇسى كېلىپ كەتكەن ئوخشايدۇ. ـ ئالىم شۇنداق دەپ ماھرەنى ئولتۇرغۇزۇپ قورىسقىنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا يېقىن ئېلىپ كەلدى ـ بالىمىز ((ئانا، سەن نېمانداق ئەسكى. بىردەمدىلا منى دادامغا چىقىشتۇرۇپ بولدۇڭغۇ. مەن تۇغۇلغاندىن كېيىن سەن بىلەن ھىساپلىشىمەن)) دەۋاتىدۇ. . . . .

ـ ئۆتەپ بىرىڭە ۋاي. . . . .

ماھرە يالغاندىن تېرىككەن بىر قىياپەتتە ئالىمغا كەينىنى قىلىپ ئولتۇرىۋالدى. ئالىم چاقچاقنى تېخىمۇ ئەۋجىگە چىقاردى.

ـ بالام، قارا ئاناڭ بىزگە قىيداۋاتىدۇ. لىكىن كارىڭ بولمىسۇن. سەن ھەرگىز ئۇنىڭغا بوزەك بولما بولامدۇ؟

ـ بالام، ئەڭ ياخشىسى ئاناڭنىڭ گېپىنى ئاڭلا. بولمىسا ئۇ ساڭا تاماق بەرمەي، سىنى ئاچ قويۇپ قىينايدۇ ئاڭلىدىڭمۇ؟

ئالىم ماھرەنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلا ئۇنى تېخىمۇ تىرىكتۈرۈشكە باشلىدى.

ـ قارا بالام، ئاناڭ بەكلا بىشەم، ھازازۇل. سەن تېخى تۇغۇلماي تۇرۇپلا سىنى ئاچ قويىمەن دەۋاتىدۇ.

ماھرەمۇ قورىسقىنى سىلاپ تۇرۇپ، بالىسىنى پەپىلەشكە باشلىدى.

ـ بالام، سەن ئۇچۇن بارلىقىم پىدا. داداڭ سىنى ھۆل قىشقا دەسسىتىۋاتىدۇ. سەن ھەرگىز ئۇنىڭ دىگىنىدەك قىلما جۇمۇ!

ـ ھاھاھا. . . . . . . .بولدى بولدى، سىزگە يېڭىلدىم. ۋاقتىمۇ بىر يەرگە بېرىپ قاپتۇ. ناشتىلىق تەييار قىلىڭ. مەن ئىشقا كېچىكىپ قالماي يەنە.

ئالىم شۇنداق دەپ ماھرەنىڭ بۇرنىنى يەڭگىل چىمدىپ قويغاندىن كېيىن، كىيىم ئالماشتۇرۇش ئۈچۈن ياتاق ئۆيگە قاراپ ماڭدى.

ئۇلار يەنە شـــۇنداق كۆلكە ـ چاقچاقلار بىلەن ناشـــتا قىلىپ بولغاندىن كېيىن، ماھىرە ئالىمنىڭ چاپىنىنى كەيگۈزگەچ سورىدى ـ :

ـ بۈگۈن ئانام بىلەن كۆرۈشۈپ كېلەيمىكىن. كېچىدىن چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.

ـ بولىدۇ، بېرىپ كېلىڭ. ھىلىمۇ نەچچە ۋاقىت بولدى كۆرۈشـمىگىلى. بۈگۈن ئىشـلىمىگەن بولسـام بىللە باراتتىم.

ئالىمنىڭ سـەمىمىيلىك يېغىپ تۇرغان بىر جۈپ كۆزىدىكى سـەمىمىيەت نۇرلىرى ماھىرەگە ئىللىقلىق ئاتا قىلدى.

ـ بىرەر كۈن سىز دەم ئالغان كۈنى پۇرسەت چىقىرىپ بىللە بېرىپ كېلەرمىز.

ـ ئەمسە يولدا ئېھتىيات قىلىڭ خوتۇن. مەن كەتتىم.

ـ سىزمۇ ئېھتىيات قىلىڭ......

ماھىرە ئاشخانا ئۆينى يىغىشتۇرۇپ ياتاق ئۆيگە كىرىپ بىردەم كىتاب كۆرگەندىن كېيىن كىيىملىرىنى كىيىپ سـىرتقا چىقتى. كېچىدىن چىققان شـۋىرغانلىق بوران ھەممە يەرنى تونۇغۇسـىز ھالەتتە ئۆزگەرتىۋەتكەندى. ھىلىھەم چىقىۋاتقان قاتتىق شامالنىڭ تەسىرىدە ھاۋادا ئۇچۇپ يۈرگەن سۇلياۋ خالتىلار ھىلىدىن ـ ھىلىغا ئۇچراپ تۇراتتى. ماھىرە چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا قولىنى سـىلىپ ماشـــىنا توسـۇپ خىلى ئۇزاق تۇردى. ئالاھەزەل 15 مىنۇتلاردىن كېيىن بىر ماشىنا ئۇنىڭ ئۇدۇلىدىن ئۆتۈپ كېتىپ بولۇپ كەينىگە قايتىپ كەلدى.

ـ ماھىرە، قىنى چىقىڭ.

ماشـىنا ئەينىكىنىڭ ئىچىلىشـى بىلەن ماھىرە ماشـىنىدا ئولتۇرغان ئاباسـىنى كۆرۈپ ئۈن ـ تىنسـىز ماشـىنىغا چىقتى .

ـ تىشـــلىق تۇرىدىڭىزمۇ؟ ۋوي...بويىڭىزدا باردەك قىلامدۇ نىمە؟ ياكى كۆيئوغۇل سـىزنى بەك بېقىپ سەمرىتىۋەتكەن ئوخشىمامدۇ؟

ئاباس ھىچ ئىش بولمىغاندەك كۈلۈمسىرەپ ئولتۇراتتى .

ـ ھەئە، بويۇمدا بار ‹‹ئاكا.‹‹

ئابباس ماھىرەدىن ئۇنى ـ بۇنى سوراپ بىردەمدىلا ئۆينىڭ ئالدىغا كېلىپ قالدى. ئۇلار لىغىتتىن بىللە چىقىپ ئۆيگە بىللىلا كىرگەندە، ھەيرانلىقتىن كۆزى چاچراپ چىقىپ كەتكۈدەك بولغان گۈلسەنەم كۆزلىرىگە ئىشەنمەيلا قالدى.

ـ ۋۇي، سىلەر ئىككىڭلار قانداق بولۇپ بىللە كېلىپ قالدىڭلار؟

ـ مېھماندىن تىشلىقمۇ سورىماستىن سوئال سوراپ كەتكىنىڭىزنى قاراڭ. ھە ماھىرە، قىنى ئىچكىرىگە مەرھەمەت.

ماھىرە بىلەن گۈلسەنەمنىڭ كۆزلىرى ئۇچراشتى، لېكىن ئۇلار چاندۇرمايلا داستىخانغا كېلىشتى.

ـ تىشلىق تۇردىڭىزمۇ ((ئاچا)). ئەسلى نەچچە ۋاقىتتىن بىرى كەلمەكچى ئىدىم. لېكىن سىزنىكىم قاتتىق بولۇپ قېلىپ...

ـ بويىڭىزدا بار ئىكەندە.

گۈلسەنەمنىڭ ئۆڭسۆلى ئۆچۈپ، تىلى گەپكىمۇ كەلمەيۋاتاتتى. ئۇ ئابباسنى كۆزدە ئىشارەت قىلىپ ئاشخانا ئۆيگە ئەكىرگەندىن كېيىن ئۇنى گۆش ئېلىپ كىرىشكە بۇيرۇپ ئىشىكتىن چىقىرىۋېتىپ، ئىشىكنى ئىچىدىن چىڭگىدە تاقىۋەتتى.

ئادەمنى ئىچىنى سىققۇدەك دەرىجىدە جىمجىتلىق، بىر ـ بىرىگە ئۆچ ئاداۋىتى بار ئادەمدەك سىرلىق قارا شلار گۈلسەنەمنى ئالدىن ئېغىز ئېچىشقا مەجبۇر قىلدى.

ـ مەن ئەسكى قىزىم. مىنى قانغۇچە تىللىۋېلىڭ.

ـ ياق ((ئاچا)). سىزنى تىللاپ ئىچىمنى يەنە ئاچچىق قىلغۇم يوق. پەقەت كىچىدىن چۈشۈمگە كىرىپ قاپتىكەنسىز. سىزدىن ئەنسىرەپ كۆرگىلى كېلىشىم.

ـ ئۆتۈنۈپ قالاي قىزىم. سىزمۇ بۇنداق دەپ مىنىڭ يۈرىكىمنى زەردە قىلماڭ بولامدۇ؟

گۈلسەنەم ئۆزىنى تۇتالماي ھۆكرەپ يىغلىۋەتتى. ئۇ ماھىرەنىڭ نەپرەتلىنىشكىمۇ، ئىچ ئاغرىتىشقىمۇ ئوخشمايدىغان ئارلاشما نۇرلارغا قاراشقا بەرداشلىق بىرەلمىگەندى.

ـ سىلەر ھەممىڭلار مىنى ۋاپاسىز، باغرى تاش دەپ تىللىغان بولۇشۇڭلار، مەندىن نەپرەتلەنگەن بولۇشۇڭلار مۇمكىن. لېكىن داداڭلار بىلەن ئارىمىزدا نىكاھ مۇناسىۋىتى يوق ئىدى.

ماھىرەنىڭ جامدەك ئىچىلغان كۆزلىرىگە قاراپ گۈلسەنەم تېخىمۇ جانلىنىپ سۆزلەشكە باشلىدى.

ـ سىز ئۈچ يا شقا كىرگەن ۋاقىتلار ئىدى. بىر كۈنى بىر دۆۋە كىر يۇيىۋاتسام، دادىڭىز ئىشتىن كىرىپلا «« تاماق ئەت »» دىدى. «« كىر يۇيىۋاتقىنىمنى كۆرمىدىڭىزمۇ؟ بىرەر ۋاخ نان يەپ تۇرۇڭ »» دىيىشىمگىلا ئورنىدىن تۇرۇپ قاتتىق ئۇرۇپ كەتتى. مەنمۇ ياقىسىغا ئىسىلدىم. ئاغزىمغا كەلگەن تىللار بىلەن تىللىدىم. ئاخىرىدا «« تالاق، مىڭ تالاق، يۈزمىڭ تالاق »» دەپ ئېغىزىدىن گەپ چىقىرىۋەتتى. مەن ئانامنىڭ ئۆيىگە ماڭسام، دادىڭىزنىڭ ئاتا ـ ئانىسى تۇتىۋالدى. بىر كىچە چوڭلار بىلەن بىللە ياتتىم. ئەتىسى ئۇلار يولدىن قېرىغان بىر ئوتۇنچى كىشىنى ئەكىرىپ مەن بىلەن نىكاھلا ندۇردى. ھەممەيلەن يىرىم سائەت بىللە ئولتۇرغاندىن كىيىن، چوڭلار ئۇ كىشىگە ئازراق پۇل بىرىپ كەتكۈزىۋىتىپ دادىڭىز بىلەن بىزنى يەنە قايتىدىن نىكاھلاندۇرۇپ قويدى. ئاردىن نۇرغۇن يىل ئۆتۈپ كەتتى. ئۇكىلىرىڭىز بىر ـ بىرلەپ تۇغۇلدى. دادىڭىز مەن ئۈچۈن، بىزنىڭ ئائىلىمىز ئۈچۈن شەرمەندە ئىشتىن بىرنى قىلىپ تۈرمىگە كىرىپ قالغان كۈنىنىڭ ئەتىسى، يەنى سىزنىڭ ئاكىڭىز ئابباس بىزنىڭ ئۆيگە مېھمان بولۇپ بارىدىغان بولغان كۈنى مەن سىلەرنى كەتكۈزىۋىتىپ ئابباس ئاكىڭىزغا تېلفۇن ئۇردۇم. ئۇ ۋاقىتتا مەنمۇ قورقۇپ پۇت ـ قولۇمدا جان قالمىغانىدى. ـ گۈلسەنەم ماھىرەنىڭ چىرايىغا لاپپىدە قاراپ قويۇپ يەنە گىپىنى داۋام قىلدى ـ ئۇ مىنى ئۇدۇللا ئۆيىگە ئېلىپ باردى. ئاندىن ماڭا خىلى بۇرۇنلا كۆڭلى چۈشۈپ قالغانلىقىنى ئېيتتى. ئىرىم بارلىقىنى، بالىلىرىم بارلىقىنى ئېيتتىم. 40 ياشتىن ئاشقانلىقىمنى، بۇ ياشقا كەلگەندە ئۇنداق قىلسام بولمايدىغانلىقىنى چۈشەندۇرۇپ ئۆيگە قايتىپ كىلىش ئۈچۈن ئورنۇمدىن تۇرۇشۇمغا ئۇ كاپپىدە قىلىپ بىلىكىمنى تۇتىۋالدى. ««يىشىڭىزنى يالغان ئېيتىۋاتىسىز. ئىرىڭىز بولغان بىلەن ئۇ تۈرمىگە كىرىپ كىتىپتىغۇ. ئىشقىلىپ سىزنى ئالغىنىم ئالغان»» دەپ چىڭ تۇرىۋالدى. بىر كۈنى ئولتۇرۇپ شۇ ۋاقىتتا بولغان ئىشلارنى دەپ ساپتىمەن. «« ئېرىڭىز تالاق قىلىۋەتسىمۇ يەنە نىكاھ بار دەپ يۈرەمسىز »» دەپ چىڭ تۇرىۋالدى. ھېلىقى ۋاقىتتا سىز بارغان ئۆينى ئۇ مىڭبىر جاپادا سىتىۋاپتىكەن. مىنى كۆنەلمەي قالىدۇ دەپ مۇشۇ ئۆينى ئالدى. مىنى خۇشال بولسۇن دەپ مانا مۇشۇنداق چىرايلىق بىزەپ بەردى. بىر نەچچە قېتىم ئۆيگە قارىم چاقىرتىپ سورىدۇق. ئۇلارمۇ داداڭلار بىلەن ئارىمىزدا نىكاھ مۇناسىۋىتىنىڭ ئاللىبۇرۇن ئۈزۈلۈپ بولغانلىقىنى، ھېلىقى بىر ۋاقىتتا مىنى نىكاھ قىلدۇرۇپ قويغان ئادەمگە مەقسەتلىك نىكاھ قىلدۇرغانلىقى ئۈچۈن، بۇ نىكاھنىڭ كۈچكە ئىگە ئەمەسلىكىنى ئېيتتى. شۇنىڭدىن كيىن مەنمۇ خاتىرجەم بولدۇم.

ماھىرە گۈلسەنەمنىڭ يىغلاپ تۇرغان كۆزلىرى ئاستىدىكى ئالدىن پىلانلانغان يالغانچىلىقنى ئاشكارە كۆرگەن بولسىمۇ، ئابباسنىڭ گۈلسەنەمگە بولغان **سۆيگۈ**سىگە كۆز يۇمالمايتتى. گەرچە ئانىسى نۇرغۇن ئەسكى ئىشلارنى قىلغان بولسىمۇ، لىكىن بۇ ئىشلار ئابباسقا قاراڭغۇ ئىكەنلىكى ماھىرەگە ئايان ئىدى .

ـ ئەجبا مىنى قىزىم دىيەلمىدىڭىزغۇ ئانا؟ قاراپ تۇرۇپ ئۆز باغرىنى يىرىپ چىققان بىر نارە سىدىنى سىڭلىم دىيىشكە يۈرىكىڭىز قانداقمۇ چىدىدى؟ سىز مىنى سىڭلىم دەۋاتقاندا بىرەر قېتىم يۈزىڭىز چىمىلداپ باقتىمۇ؟

يۈرىكىڭىز ئاغرىپ باقتىمۇ؟ سىز دادامنى، ئاbbas ئاكامنى ئالدىدىڭىز. سىز دادامغا ۋىجدان قەرزى، ئاbbas ئاكامغا **سۆيگۈ** قەرزى بولدىڭىز ئانا. سىزنى يەنە ئانا دېيىشكە قانداقمۇ تىلىم بارسۇن!

ماھىرە گۈلسەنەمنىڭ قانچە توسۇشلىرىغا قارىماستىن، يىغلىغان پېتى ئۆيدىن قايتىپ چىقتى. پۈتۈن دۇنيانى ئۇنتۇپ يىغلاپ كېتىۋاتقان ماھىرە، يولدىن ئۆتۈپ كېتىۋاتقان كىشـــىلەرنىڭ ئۆزىگە قاراۋاتقانلىقىنىمۇ سەزمەيۋاتاتتى.

10 ـ باب

بىر ھەپتىدىن بېرى كۆڭلى قەلەندەرنىڭ خورجۇنىدەك قۇپقۇرۇق بولۇپ كەتكەن گۈلســـەنەم نىمىگىدۇر ھەســـرەتلىنەتتى. كىچىچە ئۇيان ـ بۇيان ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالماي، ئاھ ئۇراتتى، تولغىناتتى. ئىچى ئاچچىق بولاتتى. ماھىرەنىڭ دىگەن گەپلىرىنى ئويلىســا، يۈرىكىگە كۆرۈنمەس بىر پىچاق غاســـىدە ســانچىلغاندەك بولۇپ، بىئارام بولاتتى. ئۇ گەرچە ھازىرقى تۇرمۇشىدىن شۇ قەدەر رازى بولسىمۇ، لېكىن كۆڭلىنىڭ بىر يەرلىرى مۇشــۈك تاتىلىغاندەك بىئارام بولاتتى. ئېغىر ئۇھســـىناتتى. قەلبى بىر نەرســـىگە تەلپۈنســـىمۇ، ئۇنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەلمەي يۈرىكى ئامبۇردا قىســـقاندەك موجۇلاتتى. كۆن بويى باھار ئاپتىپىدا ئېچىلغان مەغىز گۈلدەك كۈلۈپلا تۇرىدىغان خۇشخۇي چىرايىنى، مانا ئەمدى ئېغىر غەم ـ قايغۇ تۇمانلىرى قاپلىغان ئىدى .

گۈلســەنەم ئەتتىگەندىلا روھسىز، جانسىز ھالدا ئورنىدىن تۇردى. ئۇنىڭ پۈتلىرى تۈگمەن تېشــى ئېســىپ قويغاندەك ئېغىر ئىدى. گۈلســـەنەم ئاخشــام لەغمەن ئېتىپ ئېشــىپ قالغان ســەي، پىلتىلار بىلەن بىردەمدىلا ئىككى كىشىلىك لەغمەن تەييار قىلىپ، ئۈستەل ئۈستىگە ئېلىپ چىقتى. گۈلسەنەمنىڭ لەغمەن سىلىۋاتقىنىنى بىلگەن ئاbbasمۇ ئالدىنئالا ئۈستەلگە كېلىپ ئورۇن ئېلىپ بولغانىدى. ئىككىسى بىر ـ بىرىگە قارىشىپ ئولتۇرۇپ تاماق يېيىشىۋاتقاندا، ئاbbas ھېچ كۈتۈلمىگەن بىر ئېغىز گەپنى قىلىپ تاشلىدى ـ :

ـ ھەتتىگىنەي، بىر بالىمىز بولغان بولسا، مۇشۇ ئۈستەلمۇ چۆلدەرەپ قالماس ئىدى....

گۈلسەنەمنىڭ چوكا تۇتقان قوللىرى بىلىنەرلىك تىترەپ، يۈرىكى ئاغدى. مۇشۇ بىر ئېغىز گەپ بىلەن ئۇنىڭ چىرايى بىردەمدىلا تامدەك تاتىرىپ كەتتى. گەرچە گۈلســـەنەم چاندۇرماســـلىققا تىرىشــقان بولســمۇ، لېكىن ئاbbasــــقا گەپ قىلغاندا دەز كەتكەن چىنىدەك تىترىگەن ئاۋازى ئۇنىڭ كەيپىياتىنىڭ بىردەمدىلا ئۆزگىرىپ بولغانلىقىنى چاندۇرۇپ قويىۋاتاتتى.

ـ نەدە چۆلدەرەپ قالدۇ. يا بىزمۇ يالغۇز بولمىساق......

تاماق ئېغىر سۈكۈنات ئىچىدە يېيىلدى. تاماقتىن كېيىن ئابباس چاپىنىنى كىيىپ چىقىپ كەتتى. ئۆيدە گۈلسەنەم يالغۇز قالدى.

›› ئاباس تۇيۇقسىزلا بالىنىڭ گېپىنى چىقىرىپ قالدىغۇ. ناۋادا ئۇ مېنىڭ مۇستاپانى تۇغقاندىن كېيىن بوغدۇرىۋەتكەنلىكىمنى بىلسە، قانچىلىك ئازابلىنار؟ ئۇ مەن ئۈچۈن نۇرغۇن بەدەللەرنى تۆلىدى. ئەمما مەنچۇ؟ قارىغاندا مەن بەك بولۇمسىز ئوخشايمەن‹‹ .

قاچا-قۇچىلارنى يۇغۇشتۇرۇشقا قولى بارمىغان گۈلسەنەم ئاشخانا ئۆيگە ئەكىرىپ داسقا سېلىپ قويغاندىن كېيىن مېھمانخانا ئۆيگە چىقىپ سافاغا يانپاشلىدى. ئۇ نەچچە كېچە كىرپىك قاقمىغان بولسىمۇ، كۆزلىرى يەنىلا ئۇيقۇدىن يىراق ئىدى.

›› ماھىرە كەلگەن بولسىمۇ بوپتىكەن. ئۇ گەرچە مېنى ئىغىزىدا ئەيىپلەپ يۈرگىنى بىلەن كۆڭلىدە ماڭا بۆلەكچىلا ئامراقلىق قىلىدۇ‹‹ .

گۈلسەنەم ئېغىر خىياللار ئىلكىدە سوزۇلۇپ خېلى ئۇزۇن ياتتى. كۆڭلى بارغانسىرى پەرىشان بولۇپ، ئۇنى ئازاب دېڭىزىغا غەرق قىلىۋاتاتتى. گۈلسەنەمنىڭ كۆڭلى تۇيۇقسىزلا بازارغا بېرىشنى تارتىپ قالدى. ‹‹ بازارغا چىقىپ ئايلىنىپ كىرسەم ياخشى بولۇپ قالارمەنيا. ئىشقىلىپ بۇنداق بۇرۇختۇم بولۇپ ئولتۇرغاندىن مىڭ ياخشى.‹‹

قاپقارا بۇلۇتلار ھېلىلا دەردىنى تۆكۈپ پۈتۈن جاھاننى ئاپئاق قارغا كۆمۈۋەتىدىغاندەك، ئاسمان سەتھىسىدە ساڭگىلاپ تۇرىشاتتى. گەرچە ھاۋا سوغۇق، ئەتراپ تۇمان بولسىمۇ، بازار نەچچە كۈندىكىدىن قىزىپ كەتكەن ئىدى. ئالىدىغان ئادەمدىن ساتىدىغان ئادەم كۆپ بولۇپ، ھەرخىل ئاۋازلاردا خېرىدار چىللاپ، بازارغا جان كىرگۈزىۋەتكەنىدى. گۈلسەنەم ئايلىنىپ يۈرۈپ رەڭگى گىلاستەك قىپقىزىل تاۋۇزدىن بىر تىلىم يېدى. ‹‹ ئىم، نىمانچە بەتتام ! رەڭگى بولغان بىلەن تەمى يوق ئىكەن ئەمەسمۇ ›› گۈلسەنەمنىڭ بىر چىرايلىق چىرايى پۈرۈشۈپ كەتكەن بولسىمۇ، چاندۇرما ستىن تاۋۇزنىڭ پۇلىنى بېرىپ بازارنىڭ ئىچىگە قاراپ ماڭدى .

ئايالچە كىيىم-كېچەك دۇكانلىرى خېرىدارلار بىلەن لىققىدە تولغان بولۇپ، ئۇ يەر-بۇ يەردە باھا تالاشقان، ئۆزرە سوراشقان ئاۋازلار ئاڭلىنىپ تۇراتتى. گۈلسەنەم ئايلىنىپ كىتىۋېتىپ سىرتقا چىقىدىغان ئىشىكتىلا ئانىسى ۋە ئاكىسى بىلەن دوقۇرىشىپ قىلىپ چۆچۈپ كەتتى. گۈلسەنەم ئاكىسىنىڭ دەرغەزەپ بولۇپ كەتكەن چىرايىغا بىر قارىۋېتىپ ئانىسى بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن، ئاكىسىنىڭ يول باشلىشى بىلەن چاققانغىنە جابدۇلغان بىر ئاشخانىغا كىردى.

- سەن ئەر بولمىسا بىر كۈنمۇ ياشيالمامتىڭ؟

گۈل سەنەمنىڭ ئاكىسى سەمەت ئولتۇرا ـ ئولتۇرمايلا گۈل سەنەمگە قوپال تەگدى. ئۇنىڭ سىزمۇ پۇت ـ قوللىرى دىر ـ دىر تىترەپ، قورقۇپ ئولتۇرغان گۈلسەنەمنىڭ ئېغىزى يەر يىلمىدا يەملەپ قويغاندەك مىتمۇ قىلمىدى.

ـ گەپ قىلە هوي، ساڭا گەپ قىلىۋاتىمەن ئەر سارىڭى.....

گۈل سەنەم يەنە سۈكۈت قىلىسا، گەپنىڭ تېخىمۇ سىسىقنى ئاڭلايدىغانلىنى هىس قىلىپ شۇېرلاپ تۇرۇپ ئېيتتى ـ :

ـ چۈنكى ئۇنىڭ بىلەن ئارىمىزدا نىكاھ مۇناسىۋىتى يوق ئىدى.

ـ بىكار گەپ قىلما! هىلى بىكا.....

سەمەت بازغاندەك يوغان مۇشتۇملىرىنى تۈگۈپ ئىختىيارسىز هالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى. ئەهۋالنىڭ جىددىيلىكىنى سەزگەن گۈلسەنەم ئانىسىغا ئۆتۈنۈش نەزەرىدە باقتى .

ـ سەمەت، ئولتۇرە بالام. بۇ يەردە نىمە سەتلىشىپ يۈرىيسەن. قارا، هەممە ئادەمگە بىزگە قاراۋاتىدۇ.

تۇنسەخان سەمەتنىڭ قولىدىن تارتقۇشلاپ قايتىدىن ئولتۇرغۇزدى. مۆلازىمەتچى تاماقنى ئېلىپ كەلگەندە سەمەت گۈلسەنەمگە خۇددى يەۋىتىدىغاندەك ئالىيىپ قاراپ ئولتۇراتتى. تاماق كۆڭۈلسىز بىر كەيپىياتتا يىيىلدى. پۇت ـ قولى تېخىچە تىترەپ، قورقۇپ تۇرغان گۈلسەنەم تاماقنى ئىغىزىغا يىدىمۇ، بۇرنىغا يىدىمۇ بىلمەيۋاتاتتى.

ـ ماڭ، ئۆيگە كىتىمىز. ئۆيگە بېرىپ سەندىن ئالىدىغان هىسابىنى بىراقلا ئالىمەن. مېنىڭ ئۆيدە ئانچە تۇرمايدىغانلىقىم ساڭا ياخشى بىر پۇرسەت بوپتۇ دە!

سەمەت يۈك ماشىنىسى هەيدەيدىغان شوپۇر بولۇپ، ئايالى گۈلسۈم ئىككىنى تۇغقاندىن كىين ئۆي ئايرىپ چىقىپ كەتكەنىدى.

گۈلسەنەم ماڭغىلى ئۇنىماي تارتىشىپ تۇرىۋالغاچقا، سەمەت ئۇنىڭ چاچىنىنىڭ يىڭىدىن بىرلا تارتىپ يىڭنى سۆكۈۋەتتى. گۈلسەنەم ئەمدى ئۇنىسىز ياش تۆكۈشتىن بىراقلا هۆكرەپ يىغلاشقا ئۆتكەنىدى. ‹‹ قورققان ئاۋۋال مۇش كۆتۈرەر ›› دەپ، گۈلسەنەم يىغلاش ئارقىلىق ئاكىسى بىلەن ئانىسىنى قورقۇتماقچى ياكى ئۇلارنىڭ رەهىم ـ شەپقىتىگە ئېرىشمەكچى بولغانىدى .

ـ بالام، بولدى قىلغىن. هەممە ئادەم بىزگە قارىشىۋاتىدۇ. بىكار يۈزىمىزنى تۆكىۋالمايلى يەنە.

ـ يۈزىمىزنىڭ مۇشۇ پاسكىنا سەۋەبلىك ئاللىقاچان تۆكۈلۈپ بولغانلىقىنى نېمىشقا بىلمەيسىز ئانا.

سەمەت قىياندەك يامراپ كىلىۋاتقان ئاچچىقىنى ئاجايىپ زور كۈچ بىلەن بىسىۋېلىپ، سىڭلىسىغا تازا ئالىيىپ قاراپ قويغاندىن كېيىن، ئۈن ـ تىنىسىز كىتىپ قالدى. شۇندىلا گۈلسەنەم ئۈستىدىن ئېغىر بىر يۈكنى ئېلىپ تاشلىغاندەك يەڭگىللەپ قالدى. ئانا ـ بالا بىردەم بازار ئايلىنىپ گۈلسەنەمنىڭ باشلىشى بىلەن بىر كاۋاپخانىغا كىردى.

ـ بۇ يەرنىڭ كاۋاپلىرىنىڭ خېلى تەمى بار. بىز ئۆز ۋاقتىدا بەك يەيتتۇق.

ـ ئەلۋەتتە بالام. سىلەرنىڭ ناھىيە تەۋەلىكىدىكى ئەڭ ياخشى نەرسىلەردىن بىلمەيدىغىنىڭلار يوق. چۈنكى سىلەر ھەممە ھەۋەس قىلغۇدەك باي، بەختلىك ئىدىڭلار.

گۈلسەنەم بىشىدىن بىر چىلەك سوغۇق سۇ قۇيۇلغاندەك ئەندىكىپ كەتتى. ئۇ ھىچ بولمىغاندا ئانىسىنى بولسىمۇ بۇنداق زەھەردەك گەپ قىلار دەپ ئويلىمىغانىدى.

ـ نېمە دىسىڭىز مەيلى ئانا. مەن سىلەرنى خاپا قىلىپ قويدۇم. لىكىن بۇنىڭمۇ مەلۇم سەۋەبى بار. سادىق بىلەن ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا نىكاھ مۇناسىۋىتى ئاللىبۇرۇن ئۈزۈلۈپ بوپتىكەن. مەن ئەقلىسىز نەچچە يىلدىن بىرى بۇنى بىلمەي يۈرۈپتىمەن.

ـ ھە؟! ـ تۇرسۇنخان ئاچا ھەيرانلىق ئىلكىدە گۈلسەنەمگە قارىدى ـ يوچۇنلا بىر گەپ قىلدىڭىزغۇ بۇگۈن؟ ئەمما يەنە يالغان ئېيتمىسىڭىز مىنى ئالدايمەن دىمەڭ. ھىلىمۇ سىزگە چىش ـ تىرنىقىمغىچە ئۆچ بولۇپ كەتكەنتىم. لىكىن ئانىنىڭ باغرى ھەقىقەتەن يۇمشاق بولىدىكەن.

ـ مىنىڭ گېپىمنى ئاڭلاپ بېرىدىغانلىقىڭىز ئۈچۈن سىزگە كۆپ رەھمەت ئانا.

گۈلسەنەم نەچچە ئون يىلنىڭ ئالدىدا سادىقنىڭ ئۆزىنى تالاق قىلىۋەتكەنلىكىنى، لىكىن چوڭ ئۆيدىكىلەرنىڭ بىر بوۋاينى ئېلىپ كىرىپ ئۆزى بىلەن نىكاھلاندۇرۇپ، يېرىم سائەتتىن كېيىن ئازراق پۇل بېرىپ كەتكۈزىۋېتىپ، يەنە سادىق بىلەن نىكاھلاندۇرۇپ قويغانلىقىنى، نەچچە يىل بىلمەيلا نىكاھسىز ھالدا ئۇنىڭ بىلەن بىر ئۆيدە تۇرغانلىقىنى، كېيىن بىلگەندىن كېيىن قاتتىق ئازابلانغانلىقىنى، ئاباس ئۇنىڭ يارا بولغان كۆڭلىگە مەلھەم بولۇپ ئۇنىڭغا قاتتىق كۆڭۈل بۆلگەن بولغاچقا ئۇنىڭ بىلەن نىكاھلانغانلىقىنى سۆزلەپ بېرىۋېتىپ ئاخىرىغا كەلگەندە زوق ـ شوخ بىلەن مۇنداق دىدى ـ:

ـ ھازىرقى تۇرمۇشىمىز ناھايىتى كۆڭۈللۈك ئۆتىۋاتىدۇ ئانا. مەندىن ئەنسىرىمىسىڭىزمۇ بولىدۇ.

تۇرسۇنخاننىڭ بېشى پىرىدە قىيىپ كەتتى. ‹‹ ناۋادا گۈلسەنەمنىڭ دىگەنلىرى راست بولسا، ماھىرەدىن كىچىك ئالتە بالا ‹‹ ھارامدىن بولغان ›› بولامدۇ؟ بۇ قاتتىق گۇناھنىڭ سورىقىنى كىم ئۈستىگە ئالىدۇ؟ قىزى نېمانداق بەڭۋاش، نېمانداق بىپەرۋا چوڭ بولۇپ قالغاندۇ. نەۋرىلىك بولغۇدەك بولۇپ تۇرۇقلۇق، يەنە

توي قىلمىغان 30 ياشلاردىكى بىر يىگىتكە تېگىۋىلىپ خۇشال بولۇپ كىتىشلىرىچۇ تېخى. توختا، ئۇنىڭدىن بىر گەپ ئىلىپ باقاي‹‹ .

- بالام، هازىرقى ئېرىڭىزنىڭ ياش، تېخى توي قىلمىغان يىگىت ئىكەنلىكىدىن پەخىرلىنەمسىز؟

تۇنسەخان ئامال بار ئاۋازىنى يۇمشاق چىقىرىشقا تىرىشىپ گۈلسەنەمنىڭ بىرەر تالمۇ قورۇق كۆرۈنمىگەن سىلىق يۈزلىرىگە تىكىلىپ قاراپ تۇرۇپ.

- ئەلۋەتتە. مەن 40 ياشتىن ئاشقانلىقىمنى نەچچە قېتىم دەپ بولدۇم. ئەمما ئۇ مېنى ئالداۋاتىسىز، ئەمدىلا 35 ياشقا كىرگەندەكلا كۆرۈنىدىكەنسىز دەپ سۆزلەپلا يۈرىدۇ. تېپىشىمۇ خىلى يامان ئەمەس. تۇرمۇشىمىزمۇ باياشاتچىلىق ئىلكىدە ئۆتىۋاتىدۇ ئانا.

تۇنسەخان ئەمدى گۈلسەنەمدىن ئۈمىدىنى تولۇق ئۈزۈپ ئۇنىڭ بىلەن خوشلاشمايلا ئاشخانىدىن چىقىپ كەتتى.

جىمجىت ھۇجرىدا نەچچە ۋاقىتتىن بىرى يۈز بەرگەن ئىشلارنى كۆڭۈل ئىكرانىدىن بىر - بىرلەپ ئۆتكۈزگەن گۈلسەنەم ‹‹ مەن نېمىنى خاتا قىلدىم؟ مېنىڭ تۇرمۇشۇمدا نېمە كەم ؟ ›› دەپ بەك ئۇزاق ئويلاندى. بىر نەچچە ھەپتە قاتتىق ئويلىنىش گۈلسەنەمگە شۇنى ھېس قىلدۇردىكى:

سادىقنىڭ ئۆيىدە گەرچە تۇرمۇشى نامرات، ئاچ - توق ئۆتكەن بولسىمۇ، ئۇلارنىڭ ھاردۇقىنى چىقىرىپ تۇرىدىغان، ئۆينى ۋاراڭ - چۇرۇڭغا تولدۇرۇپ ئاۋات قىلىپ بېرىدىغان باللىرى ئۇلارنىڭ ئەتراپىدا پەرۋانىدەك ئايلىنىپ يۈرەتتى. كىيىن گۈلسەنەمنىڭ يولىيورۇقى بىلەن سادىق ھارامدىن نۇرغۇن مال - دۇنيا تېپىپ ئەكىرگەندە، گەرچە ئۇلارنىڭ ماددىي ئېھتىياجى تولۇقلانغان بولسىمۇ، لىكىن سادىق ھەر بىر كۈننى غەم - ئەندىشىدە ئۆتكۈزگەندى.

ئاباسنىڭ ئۆيىدە بىرنەچچە ئاي جاپا تارتىپ مېھنەت ئۆيىدە تۇرمۇش كەچۈرگەن بولسىمۇ، لىكىن ئاخىرى كۆڭۈلدىكىدەك بىر ئۆيگە كۆچىۋالدى. ئۆيلۈك بارمۇ دىسە بار دىگۇدەك، ھەممە ئادەم ھەۋەسلىنىپ قارايدىغان مۇنۇ ئۆي ئۇنىڭ ئەڭ پەخىرلىنىدىغان ‹‹ كۆز گۆھىرى ›› ئىدى. لىكىن ‹‹ باللىق ئۆي بازار، بالسىز ئۆي مازار ›› دەپ، ئائىلىنى شاد - خۇراملىققا تولدۇرۇپ تۇرىدىغان بىر پەرزەنتنىڭ يوقلىقى ئاباسنى ھەسرەتلەندۈرىۋاتاتتى.

گۈلسەنەمنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى كۆڭۈل سۆيىدەك تىنىق ئۆتكەن ھاياتى باللىرىنى ئەسلەش بىلەن، تىنىچ كۆلگە تاش چۈشكەندەك داۋالغۇپ كەتتى. ئەمدى ئۇنىڭ كۈنبويى قىلىدىغان ئىشى باللىرىنى سېغىنىش، باللىرىنى ئەسلەپ كۆز يېشى قىلىش ئىدى.

11 ـ باب

بۈگۈن ســـائادەتنىڭ توخۇ كاتىكىدەك كىچىككىنە ئۆيى مېھمانلار بىلەن لىققىدە تولغان ئىدى. بۈنىڭ ئارىســـىدا ســـائادەتنى مۇبارەكلەپ كەلگەنلەرمۇ، ماھىرەنىڭ قېيىنئانىســـى گۈلجامالخاننى مۇبارەكلەپ كەلگەنلەرمۇ بار ئىدى. ئەتىگەندىن بېرى مېھمانلارنى ئۇزىتىپ چارچاپ كەتكەن ئالىم، باشــقىلار دىققەت قىلمىغان پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ غىپپىدە ماھىرەنىڭ قىشىغا كىرىۋالدى.

ـ ئانىســـى، بالىمىزنىڭ ئىســـمىنى قويىمىز دەپ مېھمانلارغا قاراپ بولالماي بەك ھېرىپ كەتتىم. مىنى بىردەم يوشۇرۇپ قويغىنە.

ئالىم ماھىرەگە يىلىنغان قىياپەتتە ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ تىكىلىپ قاراپ ئولتۇردى.

ـ ۋايجان، نەچچە ۋاقىتتىن بېرى خوتۇن دەيتتىڭىز. ئۇنى تۇزەتكۈزۈپ بولالماي تۇرسام، ئەمدى بولغاندا ئانىســـى دەپ يۈرىيســـىزغۇ. ســـىز شـــۇنداق دىســـىڭىز مەن ئۆزۈمنى 10 ياش قېرىپ كەتكەندەك ھىس قىلىدىكەنمەن.

ـ ناۋادا سىز مېنى ئېرىم، دادىسى دىگەن بولسىڭىز مەن چوقۇم 10 ياش يا شىرىپ كەتكەندەك خۇشال بولغان بولاتتىم .

ئالىم ماھىرەنىڭ كۆزىنىڭ ئىچىگە تىكىلىپ قارىدى. گەرچە ئۇلار ئايرىلغىلى پەقەت 10 نەچچە كۈنلا بولغان بولســىمۇ، ئالىمنىڭ ماھىرەگە تىكىلىپ ئوتلۇق قارىشــىدىن ئۇنى نەقەدەر ســىغىنىپ كەتكەنلىكىنى بىلىۋالماق تەس ئەمەس ئىدى .

ـ ئۆتەپ بېرىڭە مىڭىڭ...ھىلىتىن ئانىســـى، دادىســـى دېيىشــمىســەكمۇ، قېرىغاندا دېيىشــۋالســاقمۇ ئۈلگۈرىمىزغۇ...

ماھىرە تۇمشۇقىنى ئۈچلاپ چىرايلىق دومسايدى. ئالىمنىڭ ئۇنىڭغا تېخىمۇ ئامراقلىقى كەلدى.

ـ مەكتەپتىكى ھەممە سى ئاياللىرىغا تېلفۇن ئۇرسا « ئانىسى تاماق پىشتىمۇ؟ ئانىسى باللار ياخشى تۇرغاندۇ؟ ئانىسى سىزنى سىغىندىم » دېيىشىدۇ.

ـ ئەلۋەتتە بىر نەچچە بالىسى بولغاندا دېيىشسىمۇ ئۈلگۈرىدىغان گەپقۇ ئۇ!

ـ ماقۇل جىنىم خوتۇن ماقۇل، مەن گېپىڭلىنى ئاڭلاي .

ئىككىسى تەڭلا قاقاقلاپ كۈلۈپ كىتىشتى. تۇيۇق سىز ئىشىك ئېچىلىپ گۈل سەنەم بىلەن گۈلجامالخان ئىككىســـى تەڭلا كىرىپ كەلدى. گۈلســەنەمنى كۆرگەن ئالىمنىڭ چىرايى كەكرى يۇتىۋالغاندەك پۈرۈشۈپ كەتتى. ئۇ مۇنداقلا سالاملىشىپ قويۇپ سىرتقا ماڭدى.

- ماھىرە قىزىم، ئانىڭىز بىلەن بىردەم پاراڭلىشىپ ئولتۇرغاچ تۇرۇڭ. مەن مېھمانلارغا قاراپ بىقىپلا كىرىمەن.

گۈلجامالخان گۈلسەنەمگە ئۆزرە قويغاندىن كېيىن چىقىپ كەتتى. گەرچە ماھىرەنىڭ ئانىسى بىلەن تۇرغۇسى كەلمىسىمۇ، قېيىنئانىسى چىقىپ كەتكەندىن كېيىن گۈلسەنەم بىلەن يالغۇز قىلىشقا مەجبۇر بولدى.

- ئاڭلىسام سائادەت سىزنى ئۆزى بىر قوللۇق تۇغدۇرۇپتۇ. ئۇ ئەڭ ياخشى تۇغۇت ئانىسى بولالايدۇ.

گۈلسەنەمنىڭ چىرايىدىكى يالغان كۈلكە، تەبەسسۇملار ماھىرەگە قىلچىلىكمۇ ئىللىق بىلىنمىدى. «« ئانا دىگەن ئۆز قىزى تۇغۇت جىگى قىلىپ قاتتىق قېينىلىۋاتقان مەزگىلدە ئەلۋەتتە يېنىدا تۇرۇپ ئۇنىڭغا كۈچ بېرىشى، مەدەت بېرىشى كىرەكتى. ئەمما مېنىڭ ئانام نىمىلەرنى قىلدى. مانا بالا 7 كۈنلۈك بولۇپ ئىسمىنى قويىمىز دەۋاتقاندا، ماڭا ياخشىچاق بولماقچى بولىۋاتىدۇ. بۇنداق ئايالالارنىڭ ئانا بولۇشقا سالاھىيىتى توشمايدۇ »» ماھىرە خىيالى بوۋاقنىڭ يىغىسى بىلەن توختاپ قالدى. گۈلسەنەمنىڭ بوۋاقنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن ئۇزاتقان قولى ھاۋادا پۇلاڭلاپ قالدى. چۈنكى ماھىرە چاققانلىق تىزلىكىدە بوۋاقنى قۇچىقىغا ئېلىپ باغرىغا مەھكەم تىڭىۋالغانىدى. ئۆز قىزىنىڭ بۇنداق قىلىشى گۈلسەنەمگە ئېغىر كەلدى. ئۇ خورلۇق ھىس قىلدى. يۈرىكى ئاغرىدى. لىكىن باشقىلاردىن خاپا بولۇشقا ھەققى يوق ئىدى.

- نېمە تۇغدىڭىز قىزى.........

- نېمە تۇغدىڭىز دەيسىزغۇ ئانا. مەن ئادەم بولغاندىكىن ئەلۋەتتە ئادەم تۇغىمەندە!

ماھىرە ئۆزىمۇ بىلمىگەن ئاساستا ئاناسىغا ۋارقىرىۋەتتى. شۇندىلا گۈلسەنەم ئۆزىنىڭ خاتا گەپ قىلىپ قويغانلىقىنى ھىس قىلىپ تۆۋەن ئاۋازدا :-

- خاپا بولماڭ قىزىم. قىز تۇغدىڭىزمۇ ئوغۇلمۇ دىمەكچى ئىدىم. خاتا دەپ قاپتىمەن.

- قىز!

ماھىرە گۈلسەنەمنىڭ يىغلاشقا تەييار تۇرغان كىچىك بالىدەك ئۆمچەرەپ تۇرغان چىرايىنى كۆرۈپ ئارتۇق گەپ قىلىشقا رايى بارماي، بالىسنى ئىمىتىشكە باشلىدى.

گۈلسەنەم ماھىرەنىڭ بالىنى ئىمىتەلمەي تەس قالغىنىنى كۆرۈپ ياردەم قىلغۇسى كەلدىيۇ، يەنە كۆڭلىنى ئاغرىتىۋېلىشتىن قورقۇپ سۈكۈتتە ئولتۇردى. لىكىن ئۇنىڭ خىيال قۇشلىرى 20 نەچچە يىل ئىلگىرى ئۆزى ماھىرەنى تۇغۇپ ئىسىم قويغان مۇشۇنداق قۇتلۇق كۈنگە قاراپ پەرۋاز قىلىشقا باشلىدى. ئۇ ۋاقىتتا سادىق ماھىرەنى ھىچكىمگە تۇتقۇزماي كۆتۈرۈپ پىرقىرىتىۋەتكەن ئىدى. خىلى ئۇزاق ۋاقىتتىن كېيىن گۈلسەنەمگە ئەكىلىپ بېرىلگەن ماھىرەنىڭ چىرايى نەچچە يىل كىسەل تارتقان ئادەمدەك سارغىيىپ كەتكەچكە، گۈلسەنەم سادىقنىڭ مەيدىسىگە نەچچىنى ئۇرۇپ قاتتىق يىغلاپ كەتكەن ئىدى. گۈلسەنەم ماھىرەنى ئىمىتىپ بەدەنلىرىنى ئۇۋۇلاپ خېلى ئۇزۇندىن كېيىن ماھىرە قىرقىراپ يىغلاپ كەتكەندە گۈلسەنەمنىڭ

چېھرىگە خۇشـــاللىق تەپچىپ چىققانىدى. مانا ئەمدى قىزى ماھىرە ئۆزىنىڭ قىزىنى ئېمىتىپ ئولتۇرۇپتۇ. ۋاقىت نېمىدىگەن تېز ئۆتكەن ھە!

بوۋاقىقا ‹‹ مېھرىئاي ›› دەپ ئىسىم قويۇلدى. ئىسىم قويۇپ بەرگەن موللام ئالىم قويغان 200 كوي نەخ پۇلنى يانچۇقىغا سىلىپ، بۇ ئائىلىنىڭ ئامانلىقى ئۈچۈن ئۇزۇندىن ـ ئۇزۇن دۇئا قىلغاندىن كىيىن، ئۇيۇشۇپ كەتكەن پۇتلىرىنى ئاستا يۆتكەپ قايتا ـ قايتا خوشلىشىپ كىتىپ قالدى.

سائادەت، گۈلجامالخان، گۈلسەنەم، ئالىملار ماھىرە ياتقان ھوجرا ئۆيدە ئۇن ـ تىنسىز ئولتۇرغىنىغا خېلى ئۇزۇن بولغان بولسىمۇ، ھېچقايسىسى چىش يېرىپ بىر نەرسە دىمىدى. قىسقىسى بۇ خىل ئايرىپ بەرگىلى بولمايدىغان مۇناســۋەت تورى ئۇلارنىڭ ئېغىز ئاچماســلىقىغا ســەۋەبچى بولغانىدى. گۈلســەنەم بۇ يەردە ئۆزىنىڭ ئارتۇقچە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ ئېلىپ يانچۇقىدىن بىر مۇنچە پۇل چىقىرىپ داســـتىخانغىلا قويدى .

ـ　سائادەت، ئاز بولسىمۇ بۇ پۇلنى ماھىرەنىڭ چىقىملىرىغا ئىشلىتەرسىز.

ـ　بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ چىقىمنى بىز ئۆزىمىز ھەل قىلىۋالىمىز. كايىپ قاپسىز.

گۈلجامالخان پۇلنى گۈلســەنەمگە قايتۇرۇپ بەرگەن بولســىمۇ، گۈلســەنەم ئالغىلى ئۇنىماي ئۇلار بىلەن خوشلىشىپ چىقىپ كەتتى.

ـ　بۇ ئۇنىڭ نېمە قىلغىنىدۇ؟ بۇ مەرىكە بوگۇن بىر چىرايلىق ئۆزىغان تۇرسا.

گۈلسەنەمنى ئۇزىتىپ قويۇپ كىرگەن گۈلجامالخان ئاۋال ئېغىز ئاچتى. سائادەتمۇ ئۇنىڭغا ئەگەشتى ـ :

ـ　شۇنى دىمەمسىلە. ھە بوپتۇ، بۇمۇ قىزىغا بولغان كۆڭلى ئىكەن. بىز ئېلىپ قويۇپ ماھىرەگە بىرەر تال ئالتۇن زەنجىر ئېلىپ بېرەمىز يا!

ـ　بۇمۇ بولىدىغان چارىكەن. ئەمسە شۇنداق قىلىلى. بۇ پۇلنى سىز ساقلاپ قويۇڭ!

ئىككى ئايال مېھمانخانا ئۆيىنى يىغىشتۇرغاچ خېلى ئۇزۇن پاراڭلاشتى .

باشقىلار چىقىپ كەتكەندىن كىيىن ئالىم ماھىرەنىڭ مەيۈسلۈك يېغىپ تۇرغان مەسۇم كۆزلىرىگە قارىدى. ئۇنىڭمۇ يۈرىكى ئېچىشــقانىدى. ‹‹ گۈلســەنەم ئاچام ماھىرەنىڭ ئانىســى تۇرۇپ قىزىنى بىر قېتىم باغرىغا باســالمىســا، ماھىرەمۇ ئۆزىنى بېقىپ چوڭ قىلغان ئانىســىغا بىر پىيالە ھاردۇق ئېشــى ئېتىپ بىرەلمىســە، ئۇرۇشۇپ قالغان چۈجە ـ خورازلاردەك ھۆرپىيە شىپ يۈرسەك، بۇنىڭدىن كىيىن قانداق ئەشلار يۈز بېرەركىن تاڭ ‹‹ !

ماھىرە تۇيۇقسىز بىر ئىشنى ئىسىگە ئالغاندەك پىچىرلىدى ـ :

ـ　ئىككى ئايغا قالماي دادام تۈرمىدىن چىقسا، ئانامنىڭ نېمە ئىشلارنى قىلىۋاتقانلىقىنى ئۇقسا، قانچىلىك ئازابلىنىپ كىتەر!

- نېمە دېدىڭىز ئانىسى؟ بالىغا پىچىرلاپ نېمىلەرنى ئۆگىتىۋاتىسىز؟

ئالىم ماھىرەنىڭ تۇخۇمسىمان مەڭىزلىرىنى ئىككى ئالقىنى ئارىسىغا ئېلىپ ئۆزىگە قاراتتى.

- ۋاي نېمىلەرنى قىلىۋاتىسىز؟ سائادەت ئاچام بىلەن ئانام ھازىرلا كىرىپ قالىدۇ جۇمۇڭ!

- مەيلى كىرىپ قالسا...

ماھىرەنىڭ يۈرىكى شۇررىدە قىلىپ ئېرىپ كەتكەندەك بولدى. ئۇ ئالىمغا -:

- يەنە ئىككى ئايغا قالماي دادام تۈرمىدىن چىقىدۇ. شۇ كۈنى دادامنىڭ ئالدىغا بىللە چىقارسىزمۇ؟

- ئەلۋەتتە شۇنداق قىلىمەندە. دادىمىز قىزىمىز مېھرىئايىنى كۆرسە چوقۇم خۇشال بولىدۇ. قېيىنئاتام بىلەن ئولتۇرۇپ قانغۇچە پاراڭلاشسام دەيتتىم. مانا ئەمدى بۇ تىلەكلىرىممۇ ئەمەلگە ئاشىدىغان بوپتۇ.

ئىككىسـى ئۇ ياق - بۇ ياقنى ئ پارىڭىنى قىلىشىپ، مېھرىئايىنى ئەركىلىتىپ ئۇزاق ئولتۇردى. ئۆيلەرنى يىغىشتۇرۇپ قايتىپ كىرگەن سائادەت بىلەن گۈلجامالخاننىڭ بۇ ئىككى ئەر-خوتۇنغا مەستلىكى كېلىپ ئۇزاققىچە قاراپ تۇرۇپ قېلىشتى.

12 - باب

مۇدھىش، سۈرلۈك تۈرمە دەرۋازىسى ھەيۋەت بىلەن ئېچىلىپ، ئورۇقلاپ قورايدەك بولۇپ قالغان سادىق كىچىككىنە يۈك - تاقىسـىنى كۆتۈرگەن ھالدا چىقىپ كەلدى. ئۇنىڭ ئالدىغا چىققان تۇنسـەخان ئاچا ،سائادەت، ئالىم ۋە ماھىرەلەر ئىلدام قەدەم بىلەن سادىقنىڭ ئالدىغا كەلدى. ئۇلار خېلى ئۇزاققىچە ھال - ئەھۋال سوراشتى. شۇنچە ئىزدەپمۇ بۇ تونۇش كۆزلەر ئارىسىدىن چىرايلىق ھەم مېھرلىك بىر جۈپ كۆزنى ئۇچرىتالمىغان سادىق قاتتىق ھەيرانلىق ئىلكىدە ماھىرەگە قاراپ سورىدى -:

- قىزىم، ئانىڭىز كۆرۈنمەيدىغۇ؟

سـادىقنى كۆرۈپ خۇشـال بولغان، كۈلگەن كۆزلەردە بىردىنلا سـوغۇق نۇر ئۇچقۇنلىرى پەيدا بولدى. ھەممەيلەن گويا جىنايەت ئۆتكۈزۈپ قويغاندەك گۇناھكاردەك باشلىرىنى تۆۋەن سىلىشتى. بۇ كەيپىيات سـادىقنىڭ بۇركۈتنىڭكىدەك ئۆتكۈر كۆزلىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىدى. سـادىق ھەممەيلەننىڭ سـۈكۈتتە تۇرغىنىنى كۆرۈپ, بىر نەچچە مىنۇت ئىچىدە ھەرخىل ۋەھىملىك ئىشـلارنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. لېكىن ئېغىزىدىن چىقىرىشقا پېتىنالمىدى.

- نېمە بولدۇڭلار؟ ھېچقايسىڭلار گەپ قىلمايسىلەرغۇ؟ ئەجىبا گۈلسەنەمگە بىرەر ئىش....

- دادا، ئاۋال ئۆيگە كىرەيلى. ئاندىن ھەر قانداق ئىشنى ئالدىرىماي مەسلىھەتلەشمەمدۇق !

ماھىرە شۇنداق دەپ بىر قولىدا دادىسىنىڭ قولتۇقىدىن يۆلەپ ماشىنا تەرەپكە ماڭدى.

- دادا، مانا قاراڭ. بۇ سىزنىڭ نەۋرىڭىز مېھرىئاي بولىدۇ.

ماشىنا قوزغالغاندىن كېيىن ئارىدىكى جىمجىتلىقنى يەنىلا ماھىرە بۇزدى. ئەلۋەتتە ئۇنداق قىلمايمۇ بولمايتتى. چۈنكى ھازىر سادىق گۈلسەنەمگە بىرەر ئىش بولۇپ قالدىمىكىن دەپ ئەنسىرەپ ئولتۇرغاچقا، ئۇنىڭ كەيپىياتىنى تەڭشەشمۇ ئىنتايىن مۇھىم ئىدى.

- نېمانداق ئوماق قىز بۇ. خۇددى ئانىڭىزغىلا ئوخشاپتۇ قىزىم.

بۇ گەپ بىلەن ماھىرەنىڭ دىمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى. ئۇ دادىسىنى ئۇنداق دەر دەپ ئويلىمىغاچقا، كەيپىياتنى كۆتۈرۈش ئۈچۈن بالىنىڭ گېپىنى چىقارغانىدى. لېكىن ئويلىمىغان يەردىن دادىسى يەنىلا گۈلسەنەمنىڭ گېپىنى قىلىۋاتىدۇ. ئۆيگە كىرگەندىن كېيىن دادىسىغا بۇ ئىشلارنى قانداق چۈشەندۈرۈشمۇ بىر مەسىلە ئىدى.

- ۋوي راست، كۈيئوغلىمىزنى مۇئەللىم دىگەندەك قىلىۋاتاتتىڭلار. لېكىن مەن قارىسام شوپۇردەك قىلامدۇ نېمە؟

ما شىنىنىڭ رولىدا ئولتۇرۇپ قېيىنئاتىسىنىڭ گەپلىرىگە قۇلاق سالغاچ ما شىنا ھەيدەۋاتقان ئالىم دەرھاللا جاۋاب بەردى-:

- ھە، بۇ دوستۇمنىڭ ماشىنىسى ئىدى. بۈگۈن بىر كۈنلۈك ئارىيەتكە ئالغانىدىم.

- تازا كايىپسىز دە!

سادىق سەل ئوڭايسىزلانغاندەك بولدى. ئەسلىدىنلا كەينى ئورۇندۇقتا ئولتۇرغان سائادەتنىڭ ئورنىدا گۈلسەنەم بولسا توغرا بولاتتى. بىر ئائىلە كىشىلىرى جەم بولغان بولسا نېمىدىگەن ياخشى بولاتتى. لېكىن.........

- تەكەللۇپ قىلمىسىلا دادا، بىز بىر ئائىلە كىشىلىرى ئەمەسمۇ! ئۇنداق دىيىشىنىڭ ھاجىتى يوق. بۇ مېنىڭ قىلىشقا تېگىشلىك

ئىشىم.

ئالىم يىنىدا ئولتۇرغان قېيىنئاتىسىغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويدى. ماشىنا تۇنسەخان ئاچىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا كەلگەندە يەڭگىل تورمۇز قىلىنىپ توختىدى.

- قىزىم، قارىسام ئانىڭىز بۇ ئۆيدىمۇ يوق تۇرىدۇ. ئۇنىڭغا نېمە ئىش بولدى؟ مېنى ئەنسىرەتمەي تىزراق ئېيتىسىڭىزچۇ!

ماشىنىدىكىلەر ئۆيگە كىرىپ دۇئا قىلىپ بولغاندىن كېيىن سادىق تەقەززالىق بىلەن ماھىرەدىن سورىدى. ماھىرە نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي دۇدۇقلاپ تۇرۇپ قالدى. دەل شۇ چاغدا ئۆي ئىچىنى سىرتتىن كىرگەن باللارنىڭ ۋاراڭ-چۇرۇڭى قاپلىدى.

- دادا.........

- دادا، سىزنى بەك سېغىندۇق.

- دادا.........

مىرادىل، مۇرات ۋە ئۇلارنىڭ ئۇكىلىرى كىلىپلا دادىسىغا يېپىشتى. سادىق باللارنى ئايرىم-ئايرىم ھالدا قۇچاقلاپ سۆيۈپ قويغاندىن كېيىن، ماھىرەگە سۇئال نەزىرى بىلەن تىكىلدى.

- دادا، ئەنسىرەپ كەتمىسىڭىزمۇ بولىدۇ. سىز ئويلىغاندەك چوڭ ئىشمۇ يوق....

- چوڭ ئىش بولمىسا ئېيتمامسىز ئەمسە!

ئەھۋالنىڭ چاتاقلىقىنى پەملىگەن ئالىم بىلەن سائادەت باللارنى ئەگەشتۈرۈپ سىرتقا چىقىپ كەتتى. ئۆي ئىچىدە تۇنسەخان، ماھىرە ۋە سادىقلا قالغانىدى. تۇنسەخان بىردىنلا ئۇن سېلىپ يىغلىۋەتتى-:

- كەچۈرۈڭ بالام. مەن ياخشى ئانا بولۇشقا لايىق ئەمەس ئىكەنمەن. مەن قىزىمنى ياخشى تەربىيىلىيەلمىگەنلىكىم ئۈچۈن، ئالدىڭىزدا بەك خىجىلمەن.

باش-ئايىغى يوق گەپتىن ھېچ نەرسىنى بىلەلمىگەن سادىق بىردە تۇنسەخان ئاچىغا بىردە ئىسەدەپ يىغلاۋاتقان ماھىرەگە قاراپ داڭقىتىپ تۇرۇپ قالدى. ئۇنىڭ كاللىسىغا ھەرخىل گادىرماچ خىياللار كىرىۋالغانىدى.

- زادى نېمە ئىش بولدى؟ ماڭا ئىنىقراق ئېيتساڭلارچۇ. مۇشۇ تاپتا پۈتۈن خىيالىم گۇلسەنەمدىلا قالدى.

يىغىدىن ئازراق پەسلىگەن ماھىرە بولغان ئىشلارنى بىرەر قۇر سۆزلەپ بەردى. سادىقنىڭ چىرايى تۆمۈردەك قارىداپ، گۆرەن تومۇرلىرى كۆپۈپ كەتكەنىدى.

- قىزىم ماڭا يالغان گەپ قىلىۋاتىسىز شۇنداقمۇ؟ مەن بىلەن ئويۇن ئويناۋاتىسىلەر شۇنداقمۇ؟ سادىق ھەرقانچە تىرىشىمۇ بۇ گەپلەرگە ئۆزىنى ئىشەندۈرەلمەيۋاتاتتى. 20 نەچچە يىللىق قەدىناسىنىڭ بۇنداق ئىپلاس ئىشلارنى قىلىشىغا ھەرگىز ئىشەنمەيتتى. لىكىن تۇنسەخان ئاچىنىڭ تىرناق تاتىلاپ ياش تۆكۈپ ئولتۇرۇشى، ماھىرەنىڭ ئىسەدەپ يىغلاپ كىتىشى بۇ ئىشلارنىڭ راستلىقىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى. «ئاھ خۇدا، بۇ قانداق ئىش؟ مەن نېمىنى خاتا قىلدىم؟ مېنىڭ قىلغان ھەممە ئىشلىرىم ئائىلەم ئۈچۈن ئىدىغۇ ھە!» سادىقنىڭ ئۈنلۈك ئاۋازدىكى نىداسى ھويلىدىكى سائادەت بىلەن ئالىمغىمۇ ئوچۇق ئاڭلاندى.

- ھېلىقى نائەھلىنىڭ ئۆيى قەيەردە؟ تىز ئېيتىڭ!

دەرھال ئورنىدىن تۇرۇپ كەتكەن سادىقنىڭ مىڭىسى چاراسلاپ ئاغرىۋاتاتتى. ئىش بۇ دەرىجىگە يەتكەندە يوشۇرۇپ ئولتۇرۇشنىڭ ئورنى قالمىغانلىقىنى ھىس قىلغان ماھىرە، دادىسىغا ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ ئادرىسىنى ئېيتىپ بەردى. سادىق ساداقىتىن ئايرىلغان ئوقتەك ئېتىلىپ ئۆيدىن چىقىپ كەتتى.

ئاچچىقتىن يېرىلىپ كىتەيلا دەپ قالغان سادىق ئاچچىقىنى ئىشلەك قوڭغۇرىقىدىن ئالماقچى بولغاندەك كۈچ بىلەن باستى.

- كىمو؟

ئۆي ئىچىدىن بىر ئەرنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى.

- ئاچە ئىشىكىڭنى ۋۇ نائەھلى......

ئابباسنىڭ ئىشىكنى ئېچىشى بىلەن تەڭلا، ھاۋادىن ئۇچۇپ كەلگەن بىر مۇشت ئۇنىڭ بۇرنىغا تەگدى، ئۇ كەينىگە سەنتۈرۈلۈپ كەتتى. نېمە ئىش بولغانلىقىنى ئاڭقىرالماي قالغان ئابباس بىشىنى كۆتۈرىشى بىلەن سادىق ئۇنىڭ بۇرنىغا يەنە بىر مۇشت ئۇردى. ئۇنىڭ بۇرنىدىن ئوقتەك ئېتىلىپ چىققان قان ئاپئاق كۆينىكىنى بىردە مدىلا قىپقىزىل قانغا بوياۋەتتى. لىكىن ئاببباسمۇ بوش كەلمىدى. ئۇ بىر ناتونۇش كىشىنىڭ، ئۆيىگە كىرىپلا ئۆزىگە مۇشت ئېتىشىنى ئىچىگە سىغدۇرالمىغانىدى. پومداقلىشىش، مۇشت ئېتىشىش بىر ھازاغىچە داۋام قىلدى. نەچچە ۋاقىتتىن بىرى زەي تۈرمىدە يىتىپ بەدىنى ئاجىزلاپ كەتكەن سادىق، ياش ھەم قاۋۇل ئابباستىن تۆت-بەش مۇشت يەپلا ھالسىراپ قالدى.

- ئاكا، سىز كىم؟ مېنى نېمىشقا ئۇرىسىز؟

- مېنى ئاكا دىگۈچى بولما ۋۇ نائەھلى. خەقنىڭ خوتۇنىنى خوتۇن قىلىۋىلىپ، يەنە مېنى نېمىشقا ئۇرىسىز دەيسەنغۇ خېجىل بولماي.

- ئاكا، سىز زادى نېمە دىمەكچى. مەن گەپلىرىڭىزنى پەقەتلا چۈشىنەلمىدىم.

- ئەلۋەتتە چۈشىنەلمەيسەندە.

ئۇلار ئاستا ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشتى. سادىق ماھىرەنىڭ «ھېلىقى ئادەممۇ ئانام نېمە دىسە ئىشىنىپ ئۇنىڭ بىلەن توي قىلدى. ئۇ ئادەم ئانامنىڭ ئېرى بارلىقىنى بىلسە بەلكىم ھەرگىز توي قىلمايتتى»دېگەن گەپلىرىنى ئەسلەپ سەل پەسكويغا چۈشتى.

- سىز مېنى ئىزدەپ كەلگەن ئىكەنسىز، شۇنىڭغا قارىغاندا چوقۇم ماڭا دەيدىغان گەپلىرىڭىز بار. ئاۋال يۈز-قوللىرىمىزنى يۇيىۋىتىپ ئاندىن ئولتۇرۇپ چىرايلىق پاراڭلىشايلى بولامدۇ؟

ســادىق ئۆن ـ تىنســىز ئابباســقا ئەگەشــتى. ئۇ يۈز ـ قوللىرىدىكى، كىيىم ـ كېچەكلىرىدىكى قاننى يۇيۇپ مېھمانخانا ئۆيگە چىقتى.

ـ سەن بىلمەيسەن ئۇكا. ھازىر سەن ‹‹مېنىڭ ئايالىم ›› دەۋاتقان ئايال ئۆز ۋاقتىدا مېنىڭ ئايالىم ئىدى.

ئابباســــىنىڭ كۆز ئالدىغا نەچچە يىل ئىلگىرى گۈلســــەنەمنى تۇنجى كۆرگەن ۋاقىت كەلدى. ئۇ ۋاقىتتا گۈلسەنەم ماشىنىغا سادىق بىلەن بىللە چىققاندى. ئابباس شۇ ۋاقىتتا ‹‹ بۇ ئىككىيلەن دادا ـ بالا بولسا كېرەك ›› دەپ ئويلىغاندى.

ـ ئەجەبا ئىككىڭلار.....

ـ توغرا، بىز دادا ـ بالا ئەمەس، ئەر ـ خوتۇن ئىدۇق. مەن گۈلسەنەمنى بەك ئاسرايتتىم. ئۆي ئىشلىرىنىمۇ بىللە قىلىشىپ بەرگەچكە ئۇنىڭ چىرايى قىزلارنىڭكىدەكلا چىرايلىق ئىدى. ئەمەلىيەتتە گۈلســەنەمنىڭ **20** ياشــتىن ئاشــقان قىزى بار. ھازىر قىزىمىز توي قىلىپ بوپتۇ. نەۋرىســىمۇ بولدى دىگەن گەپ. ســىز بىر ئەركىشى تۇرۇپ، نېمىشقا ئۇنىڭ تىگى ـ تەكتىنى بەكراق سۈرۈشتۈرۈپ باقمىدىڭىز؟

ـ ئۇنداق بولسا مەنمۇ ئۆز كۆڭلۈمدىكىنى ئېيتاي. مەن ئۇنى تۇنجى كۆرۈپلا ياخشى كۆرۈپ قالغان. مەن شـۇ ۋاقىتتا يولنىڭ تېخىمۇ ئۇزۇنراق بولىشــىنى بەكلا ئارزۇ قىلغاندىم. لىكىن قېرىشــقاندەك ســىلەر دىگەن يەرگە بىردەمدىلا كىلىپ قالدۇق. مەن شۇ ۋاقىتتا گۈلسەنەمگە قەستەن ئىسىم كارتۇچكامنى بەرگەن ئىدىم. كىيىن ئۇ مېنى ئۆيگە چاقىرىدىغان بوپتۇ. بۇنى ئاڭلاپ ئالتۇن تېپىۋالغاندەك خۇشــال بولدۇمكى، ئىككى كۈن ماشــىنىمۇ ھەيدىمەي ياســىنىپ تەييارلىق قىلدىم. ســىلەرنىڭ ئۆيۈڭلارغا بارىدىغان كۈنى ئەتتىگەندە يەنە تېلفۇن كەلدى. گۈلســــەنەم يىغلاپ تۇرۇپ، ئېرىنىڭ ئۆزىنى تالاق قىلىۋەتكەنلىكىنى ئېيتتى. مەن ئارتۇق ئويلانمايلا ئۇنى ئۆيۈمگە ئىلىپ كەلدىم. ئۇنىڭ دىيىشــچە ئاتا ـ ئانىســى يوق يىتىممىش. ئېرىمۇ تالاق قىلىۋەتكەچكە ھازىر تۇرىدىغان يېرى يوق ئىكەن. شــۇنىڭ بىلەن بىز **3** ئايدىن ئارتۇقراق بىللە تۇردۇق. كىيىن بۇ ئۆيگە كۆچۈپ كىلىپ نىكاھ قىلدۇردۇق....

ـ ئىشقىلىپ مەن ھازىرغىچە ئۇنى نىكاھىمدا دەپ ئويلاپ كەلدىم. ئاشۇ ۋاقىتتا گۈلسەنەم قىزىمىز بىلەن سىزنى تونۇشتۇرۇپ قويۇش مەقسىتى بارلىقنى ئېيتقاندا راست ئوخشايدۇ دەپتىكەنمەن. لىكىن ئىشلارنىڭ بۇنداق تەرەققىي قىلىپ كىتىشىنى ئويلاپمۇ باقماپتىكەنمەن. مەن ئۇنىڭغا بەكلا ئىشىنەتتىم. ئۇنىڭ ئۈچۈن زور خەتەرگە تەۋەككۇل قىلىپ، ئۇنى ئالتۇن جابدۇقلارغا، ئېســىل كىيىم ـ كېچەكلەرگە كۆمۈۋەتتىم. شــۇ قىلغانلىرىمنىڭ ھەممىســى گۈلســەنەم ئۈچۈن ئىدى. ـ ســادىق چوڭقۇر بىر تىنىۋىتىپ داۋام قىلدى ، ـ خەير ئۇكام، قالغان ئىشلارنى ئۆزىڭىز ئويلاپراق بىر تەرەپ قىلارسىز.

ســادىق ئەلەڭ ـ ســەلەڭ ھالدا ئىشــىكتىن چىقىپ كەتتى. ســادىقنىڭ ئاخىرقى گەپلىرىنى ئويلاپ ئۇزۇن ئولتۇرۇپ كەتكەن ئاbباس، بازارغا كەتكەن گۈلســــەنەمنىڭ قايتىپ كىلىپ ئۆزىنىڭ قان يۇقى كۆينەكگە

قورقۇنچ ئىلكىدە تىكىلىپ قارىغانلىقىنىمۇ، يىنىغا كىلىپ ئولتۇرۇپ نىمە ئىش بولغانلىقىنى ســـورىغانلىقىنىمۇ ئاڭقىرالمىغانىدى.

13 ـ باب

مۇكەممەل بىر ئەر بولۇش ســـۈپىتى بىلەن، ئولتۇرىدىغان ئۆي ـ ماكانى، خەجلەيدىغان پۇلى يوق بولۇش ســـادىققا قاتتىق ئەلەم قىلدى. ئۇلار ئىلگىرى ئولتۇرغان ئۆي ھۆكۈمەت ئىگىدارلىقىدىكى ئۆي بولغاچقا ئۇ ئۆي ھەمدە ئۆي ئىچىدىكى بارلىق مال ـ مۈلۈك ئوغرىلانغان زاك مال ھېســـابىغا ھۆكۈمەتكە ئۆتكۈزىۋېلىنغانىدى. تۇنســەخان ئاچىنىڭ ئۆيىدە تۇراي دىســە، بىرىنچىدىن گۈلســەنەم باشقا ئەرگە تېگىۋالغان بولغاچقا، ســادىق ھازىر ئۇ ئۆيگە كۈيئوغۇل ھىســابلانمايتتى. ئىككىنچىدىن گۈلســەنەمنىڭ ئايىغى تەگكەن ئۇ ئۆيدە تۇرغۇســى كەلمىگەنىدى. ئۇ ئۇيان ئويلاپ، بۇيان ئويلاپ ئاخىرى ســـائادەتتىن ئازراق پۇل قەرز ئېلىپ ۋاقىتلىق ئىجارە ئۆيدە ئولتۇرۇشنى لايىق تاپتى .

ـ ماڭا ئازراق پۇل بېرىپ تۇرسىڭىز بوپتىكەن.

بىر كېچە ســىرتتا يول يۈرۈپ تاڭ ئاتقۇزغان ســادىق ســۈبھى كۆتۈرلىشــى ھامان ســائادەتنىڭ ئۆيىگە كىلىپ ئۇنىڭدىن قەرز سورىدى.

ـ نىمە بولدى؟ كېچىدىن بىرەر ئىش چىقىرىپ قويمىغانسىز ھە! ئەتىگەندە كىلىپلا پۇل سورايسىزغۇ .

ـ ئادەمنى خىجىل قىلىپ نىمانداق سوراۋىرىدىسىز. نەچچە ۋاقىتتىن بېرى بالىلىرىمغا ياخشى قاراپ قويۇپسىز. بۇنىڭ ئۈچۈن مەن چوقۇم ســىزنى رازى قىلىمەن. ئەمما مەن بىر تەندۇرۇس ئەركىشــى. بۇنداق ئولتۇرىدىغان ئۆيۈم يوق، خەجلەيدىغان پۇلۇم يوق ھالەتتە كوچىلاردا تۇنەپ، ساياقتەك يۈرۈشۇم تازا ئەقىلگە مۇۋاپىق ئىش ئەمەس. شۇڭلاشقا سىز ئازراق پۇل قەرز بېرىپ تۇرسىڭىز سىرتتىن ۋاقىتلىق ئۆي ئىجارىگە ئېلىپ، مۇۋاپىق ئىش تېپىپ ئىشلەپ قەرزىڭىزنى قايتۇراي دىگەن.

ـ مەندىن قەرز ئالىمەن، ئىشلەپ قەرز قايتۇرىمەن دەپ ئارتۇقچە ئاۋارە بولۇپ يۈرمەڭ. تۇراي دىسىڭىز مانا ئۆي تۇرۇپتۇ. بالىلارمۇ مۇشــۇ ئۆيگە كۆنۈپلا قالدى. ناۋادا ســىرتتىن ئۆي ئىجارە ئېلىپ تۇرىمەن دىســىڭىز، بالىلار كۆنەلمەسلىكى مۇمكىن.

سائادەت چاي قۇيۇپ نان پارچىلىغاچ سادىققا تەمكىنلىك بىلەن جاۋاب بەردى.

- ئەمما سىز تۇل، مەن بويتاق تۇرسام. سىزنىڭ بۇ ئۆيگىزدە ئىككىمىز تۇرساق، كىشىلەرنىڭ سۆز-چۆچەكگە قالىمىزمىكىن دەيمەن.

- ئۇنداق بولمايدۇ، -دىدى سائادەت كەسكىن هالدا، -مەن ئاتا-ئانىلارنىڭكىگە بېرىپ تۇرسامۇ بولىدۇ.

- سىز.....سىز نېمىشقا ماڭا بۇنداق ياخشى مۇئامىلە قىلىسىز؟

سادىق ئەجەبلەندى، هەيران بولدى، تېڭىرقىدى. يات بىر ئايالنىڭ ئۆزىگە بۇنداق خەيرىخاهلىق قىلىشى ئۇنى باشقىچە خىياللارغا باشلاپ قويغانىدى.

- باشقىچە چۈشىنىپ قالماڭ. بۇنداق قىلىشىممۇ مۇستاپا ئۈچۈن. باللار ئۈچۈن. گەرچە باللار مېنىڭ ئۆز باللىرىم بولمىسىمۇ، لىكىن مەن ئۇلارنى ئۆز بالامدىن چارە كۆرىمەن. مەن ئۆزۈم بىر تۇغماس ئايال بولغاچقا، نەچچە ئون يىلدىن بېرى بالا ئىشىقىدا يۈرىكىم كاۋاپ بولدى. كىچىلىرى كىرپىك قاقماي جايناماز ئۈستىدە ئولتۇرۇپ، ئۇلۇغ ئاللاهدىن پەرزەنت تىلىدىم. تىلىكىم ئاخىرى ئىجابەت بولدى بولغاي، ئۆيۈم سىزنىڭ باللىرىڭىز بىلەن ئاۋات بولدى. مانا شۇ ۋاقىتتىلا كونىلارنىڭ « باللىق ئۆز بازار، باللىسىز ئۆز مازار » دىگەن هېكمەتلىك سۆزىنىڭ تىگىگە يەتتىم. نەچچە ۋاقىتتىن بېرى تىكەندەك يالغۇز ياشايدىغان هاياتىمغا يېڭى-يېڭى مەنالار قوشۇلدى. شۇڭلاشقا سىز يەنىمۇ ياخشىراق ئويلىشىپ بېقىڭ.

سادىق سافاغا چۆكۈپ ئۇزاق ئولتۇرۇپ كەتتى. ئۇنىڭ غەمكىن، مىسكىن چىرايى قارىغان كىشىنىڭ هېسداشلىقىنى قوزغىماي قالمايتتى.

- بۈگۈن ماهىرە كېلىدىغان بولغان. سىز سىرتقا چىقماي ئولتۇرغاچ تۇرۇڭ. ئۇ بەلكىم تۇنسەخان ئاچىنىڭ ئۆيىگە بېرىپ، باللارنى ئېلىپ كېلىشى مۇمكىن. بۈگۈن مۇستاپانىمۇ باقىدىغان ئايالغا ئېچىقىپ بەرمەي. سىز ئۆيدە بولغاندىكىن قارىغاچ تۇرۇڭ. مەن چۈشلۈك تاماققا ئۈلگۈرۈپ كىرىمەن .

سائادەت ئىشقا چىقىپ كەتتى. مۇستاپا بىلەن يالغۇز قالغان سادىقنى چوڭقۇر خىياللار ئۆز ئىلكىگە ئالدى. « يات بىر كىشىنىڭ بالىسىنى ئۆز بالىسىدەك كۆيۈنۈپ بېقىش، ئۇلارنىڭ هالىدىن ياخشى خەۋەر ئېلىش ئۇچرىغانلا ئايالنىڭ قولىدىن كېلىدىغان ئىش ئەمەس. بۇ سائادەت دىگەن ئايالنىڭ سىرتقى قىياپىتى سۆرۈن تەلەت بولغىنى بىلەن ئىچكى دۇنياسى كۆيۈمچان، مېھرىبان ئوخشايدۇ. ئىشقىلىپ باللىرىمغا بىر يېرىم يىلدىن بېرى ياخشى قاراپتۇ. ماهىرەنى ئۆز قىزىنىڭ توينى قىلغاندەك گۈل كەلتۈرۈپ توينى قىلىپ بېرىپتۇ. تۇغۇتنى ياخشى بېقىپتۇ. ئىشقىلىپ نېمىلا بولمىسۇن، مەن بۇ ئايالغا نۇرغۇن قەرز بولدۇم. ماددىي قەرزغو كارى چاغلىق نەرسە. ئىشلەپ پۇل تېپىپ تۆلەپ بەرسەم بولىدۇ. ئەمما ئادىمگەرچىلىك قەرزنى ئۆلگىچىمۇ تۆلەپ بولالماسلىقىم مۇمكىن«......

ئىشىك ئېچىلىپ ماھىرە ھەم مىرادىل، مۇرات قاتارلىق باللارنىڭ چۇرقىراشقان ئاۋازى بىلەن سادىقنىڭ خىياللىرى چورتلا ئۈزۈلدى. ئۇ باللىرىنى قۇچاقلاپ، سۆيۈپ ئۇلار بىلەن بىردەم چاقچاقلاشقاندىن كېيىن ماھىرەنىڭ قولىدىن نەۋرىسىنى ئالدى ـ :

ـ ۋوي، مېنىڭ تاتلىق نەۋرەم بۇ. ماڭا بىرنى كۈلۈپ بېرىڭە قىزىم، ھە قېنى....

ماھىرە ئۈكىلىرىغا مۇستاپانى تۇتقۇزۇپ سىرتتا ئويناپ كىرىش ئۈچۈن چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن، مېھرىئايىنى ئۇخلىتىپ قويۇپ دادىسى بىلەن روبىرو ئولتۇردى. ئۇنىڭ چىرايىدىن سادىققا دەيدىغان نۇرغۇن گەپلىرى باردەك قىلاتتى.

ـ كۈيئوغلۇم ۋە قۇدىلار تېشلىقتۇ قىزىم؟ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى مەن سەۋەبلىك دىلىڭىز ئازار يەپ قالدىمۇ؟

ـ ياق دادا، ئۇنداق ئەشلار يوق. قېيىنئاتا ـ قېيىنئانىلىرىم شۇنداق ئەسىل ئادەملەر ئىكەن. بىز توي قىلىپ ئىككى ئاي ئۆتە ئۆتمەيلا ئۆيىنى ئايرىپ بەرگەن. ئۇلارنىڭ خىزمىتىنى قىلغۇم بارلىقىنى ئېيتسام، ياشلار دىگەن يالغۇز ياشاپ ئۆزىنى چېنىقتۇرىشى، تۇرمۇش ئۆگىنىشى كېرەك دىدى. ئۇ ئۆيدە ئۆي ئىشىنى قىلىدىغان بىر ئايال خىزمەتكار بار. شۇنداق بولسىمۇ، ئىككى ـ ئۈچ كۈندە بىر قېتىم بېرىپ ئۇلارنى يوقلاپ تۇرىمەن. ئۇلارمۇ مېنى ئۆز قىزىنى كۆرگەن كۆزدە كۆرۈپ ئەتىۋارىمنى قىلىدۇ.

ماھىرە ئاغزى ـ ئاغزىغا تەگمەي زوق ـ شوخ بىلەن قىزدىشىپ سۆزلىدى. سادىق خۇددى ئۇ ستىدىن ئېغىر بىر يۈك تاشلىۋېتىلگەندەك ئۇلۇغ ـ كىچىك بىرنى تىنىۋېتىپ سۆز باشلىدى ـ :

ـ ئۇف، جاھاندا شۇنداق ياخشى ئادەملەرمۇ بار ئىكەن ھە! سىزنىڭ تويىڭىزنى قىلىشتىن بۇرۇن سائادەت ئاچىڭىز بىلەن خان ئانىڭىز چىقىپتىكەن. ئۇلارغا ماقۇل جاۋابىنى بەردىمىۇ، لىكىن يۈرىكىمنىڭ يېرىمى ئۇلار بىلەن بىللە قايتىپ كىرىپ سىزگە ھەمراھ بولدى. كېچە ـ كۈندۈز سىزنى مەن سەۋەبلىك ئازار يەپ قالارمۇ دەپ ئەنسىرىدىم. ھازىر سىزدىن بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ شۇنچىلىك خۇشال بولىۋاتىمەنكى، بۇنى ئىپادىلەشكە تىلىم ئاجىزلىق قىلىۋاتىدۇ قىزىم .

سادىقنىڭ ھاياجاندىن تىللىرى گەپكە كەلمەيۋاتاتتى. ماھىرە مۇشۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۆزىنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئويلىغانلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى ـ :

ـ دادا، سىزگە بىر گەپنى دەيمۇ ـ دىمەيمۇ دەپ بەك ئۇزاق ئويلاندىم. ئەمما دىمەي دىسەم بولمىدى. ھازىر مەن سىزگە بىر گەپ قىلىمەن. دەرھال جاۋاب بېرىۋەتمەي ئويلىنىۋالسىڭىزمۇ بولىدۇ .

ـ قېنى دەۋىرىڭ قىزىم. قۇلىقىم سىزدە.

- ئانامنىڭ يۈزسىزلىك قىلغىنى سىزگە بەك ئېغىر كەلدى. گەرچە ھازىر مېنىڭ ئالدىمدا كۆلۈمسىرەپ ئولتۇرغىنىڭىز بىلەن يۈرىكىڭىزنىڭ ئوت بولۇپ كۆيۈۋاتقانلىقىنى سىزىپ تۇرىۋاتىمەن. لىكىن بولغان ئىش بولدى. ئەمدى ئۆتمۈشكە قايتقىلى بولمايدۇ. سىز تۇرمىدە ياتقان بىر يېرىم يىلدىن بىرى سائادەت ئاچام بىزنىڭ ئائىلە ئۈچۈن كۆپ قۇربانلىقلارنى بەردى. گەرچە بۇ قۇربانلىق، غەرەزسىز، مەقسەت-مۇددىئاسىز بولسىمۇ، لىكىن بىز ئىككى قولىمىزنى بۇرنىمىزغا تىقىپ تۇرساق ئادىمگەرچىلىك بولمايدۇ. سائادەت ئاچامنىڭ ئۆكىلىرىمغا ئۆز بالىلىرىدەك كۆيۈنىشى مەندە باشقىچە بىر ئويلارنى پەيدا قىلدى. سىزمۇ بۇنداق يۈرىۋەرسىڭىز بولمايدۇ. شۇڭلاشقا ئارىدا مەن يول ماڭسام ئىككىڭلارنىڭ تويۇڭلارنى قىلىپ قويساق دېگەن ئارزۇيۇم بار. ئەلۋەتتە، بۇمۇ ئىككىڭلارنىڭ ماقۇللۇقۇڭلارنى ئالغاندىن كىيىن بولىدىغان ئىش. ياخشىراق ئويلىشىپ باقارسىز دادا.

ماھىرە «« گېپىم تۈگىدى »» دېگەندەك قىلىپ سادىققا قارىدى. سادىقنىڭ روھى چۈشۈپ كەتكەن، ئۈشتۈمتۇتلا دېيىلگەن بۇ گەپ ئۇنى قايمۇقتۇرۇپ قويغانىدى.

- قېرى ئادەملەردەك ئويلايدىغان بولۇپ قاپسىز قىزىم. سىزنىڭ باللىقىڭىز كىتىپتۇ.

- سائادەت ئاچام بىلەن بىللە تۇرۇش مەزگىلىدە ئۇنىڭدىن نۇرغۇن نەرسىلەرنى، كىشىلىك تۇرمۇش قاردىشىنى، ھايات پەلسەپىسىنى، نۇرغۇن، نۇرغۇن نەرسىلەرنى ئۆگەندىم. مەن سائادەت ئاچامغا بەك قايىل. ئۆكىلىرىمۇ ئۇنىڭ ئىسمىنى داۋاملىق ئېغىزىدىن چۈشۈرمەيدۇ.

- مەن ياخشىراق ئويلىشىپ باقاي قىزىم.

چۈشتە سائادەتنىڭ ئىشتىن چۈشۈشگە ئۈلگۈرۈپ سادىق «« سىرتلارنى ئايلىنىپ كىرەي »» دەپ چىقىپ كەتتى. ماھىرە تۆمۈرنى قىزىقىدا سوقۇشنى كۆڭلىگە پۈكۈپ سائادەتنى ئالدىدا ئولتۇرغۇزۇپ قويۇپ مېھرىئايىنى پەپىلەپ ئۇخلاتقاچ سۆز باشلىدى-:

- سائادەت ئاچا، سىزگە نەچچە ۋاقىتتىن بېرى ئويلاپ كىلىۋاتقان بىر گەپنى ئېيتماقچىمەن. دەرھال جاۋاب بېرىۋەتمەي ئويلىنىپ جاۋاب بەرسىڭىزمۇ بولىدۇ. بۇ گەپنى دېيىشكە مەن ئۆزۈمنى ئەڭ لايىق نامزات دەپ قاردىغاچقا ئۆزۈملا دەۋەردىم. كۆڭلىڭىزگە ئالماڭ. دادام تۇرمىگە كىرىپ كەتكەندىن كىيىن، گەرچە ئانىمىز يۈزسىزلىك قىلىپ بىزنى تاشلاپ كىتىپ قالغان بولسىمۇ، لىكىن بىز سىزنىڭ ئانىلىق مېھرىڭىزدىن قانغۇچە ھوزۇرلاندۇق. سىزمۇ بىزگە ئېنتايىن كۆيۈندىڭىز. غەمخورلۇق قىلدىڭىز. سىز بىزگە يەنە داۋاملىق ئانا بولۇپ بېرىشنى، دادام بىلەن توي قىلىشنى ئويلىشىپ بېقىڭ.

ـ نېمىلەرنى دەۋاتىسىز. مېنىڭ ئۇ ئىشلارنى قىلىشتا ھېچقانداق غەرىزىم يوق. مەن پەقەت قولۇمدىن كېلىشىچىلا ياردەم قىلدىم خالاس. «« قېرىغاندا قېرى تارتۇق، قىلىقلىرى ئاندىن ئارتۇق »» دەپ، قېرىغاندا توي قىلىشنى كىم قويۇپتۇ ماڭا.

سائادەت ئېغىزىدا شۇنداق دەۋاتقىنى بىلەن يۈزلىرى ئانارنىڭ دانىسىدەك قىزىرىپ كەتكەنىدى. ماھىرە ئۇ ئىككىسىگە پۇرسەت بېرىشنى لايىق كۆرۈپ ئارتۇقچە گەپ قىلمىدى.

ئارىدىن بىرەر ئاي ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن سادىق بىلەن سائادەتنىڭ تويى بولدى. سائادەتنىڭ ئاتا ـ ئانىسى، تۇنۇسخان ۋە بىر نەچچە تونۇش ـ بىلىش، كەسىپداشلار چاقىرىلغان بۇ توي ھەشەم ـ دەبدەبىسىز ئاددىيلا ئۆتكۈزۈلدى. ھۆكۈمەتنىڭ قىزىل قەغىزىنى ئېلىپ، نەچچىلا ئادەمنى چاقىرىپ نىكاھ ئوقۇتۇلدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار رەسمىي يوسۇندا ئەر ـ خوتۇنلاردىن بولۇپ قىلىشتى.

بىر ئايدىن كېيىن ھەممىنىڭ ھەۋىسى كەلگۈدەك ئېناق ئەر ـ خوتۇنلارغا ئايلانغان سادىق بىلەن سائادەت، سائادەتنىڭ تەكلىپى بىلەن دوختۇرخانا ئالدىغا يېڭىدىن سېلىنغان دۇكانلاردىن بىرنى ئېلىپ كىچىككىنە تاللا بازىرى ئېچىۋالدى. بارا ـ بارا ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى تېخىمۇ ياخشىلىنىشقا باشلىدى.

14 ـ باب

كۈنلىرى ئازاب، تەشۋىش ئىچىدە ئۆتىۋاتقان گۈلسەنەمنىڭ كېچىلىرى كۆزىدىن ئۇيقۇ قاچقان، كۈندۈزلىرى غەم ـ ئەندىشە يۈرىكىنى قۇرتتەك غاجاپ ئۇنى تولىمۇ ئۇنى تۈگەشتۈرىۋەتكەنىدى. يېقىندىن بىرى ئابباسنىڭ ئۆزگە بولغان قىزغىن، ئوتلۇق مۇئامىلىسىنىڭ تۇيۇقسىزلا سوغاق قېلىشى، يېرىم كېچە بولمىغۇچە ئۆيگە كىرمەسلىكى، ناۋادا بىرەر ـ ئىككى ئېغىز گەپ سورىغۇدەك بولسا قوپال تىگىپ سىلكىشلىرى گۈلسەنەمگە قاتتىق ئېغىر كېلىۋاتقاننىڭ ئۈستىگە، تونۇشلاردىن «« سادىق بىلەن سائادەتنىڭ توي قىلىۋالغانلىقى »» خەۋىرىنى ئاڭلىشى ئۇنىڭغا قاتتىق ئەلەم قىلدى. ئۇ گەرچە ئۆز رازىلىقى بىلەن ئابباس بىلەن نىكاھلانغان بولسىمۇ، لېكىن سادىقنىڭ ئۇياقتىن تۇرمىدىن چىقىپ بۇياقتىن سائادەت بىلەن توي قىلىشىغا چىدىمىدى. ئۇنىڭ يۈرىكىدە بىر پارچە ئوت گۇرۇلدەپ كۆيۈپ، ئۇنى قاتتىق ئازابلىماقتا ئىدى. گۈل سەنەم بۇنداق بۇرۇقتۇرمىلىق ئىچىدە ياشاۋېرىشكە چىدىمىدى. قىسقىسى ئۇ قاتتىق كۈنلەپ قالغانىدى. «« تەييار باللارغا ئانا بولىۋالدى »» دەپ، ئىچىدە سائادەتنى نەچچە مىڭنى قارغىدى. ئۇنىڭغا قاتتىق ئۆچمەنلىك قىلدى. لېكىن ئۇنىڭ قولىدىن باشقىلارغا ئۆلۈم تىلەشتىن باشقا ئىش كەلمەيتتى. ئۇياققا قارىسا ئابباسنىڭ ئۆزگە قىلىۋاتقان سوغۇق مۇئامىلىسى، بۇ ياققا قارىسا كۈنچىلىك دەردى گۈلسەنەمنىڭ كىچىك قىزلارنىڭكىدەك سۈزۈك، سىلىق يۈزلىرىگە بىر نەچچە تال ئۇششاق قورۇق تاشلاپ ئۆلگۈردى. گۈلسەنەم ئەڭ ئاۋال ئىشنى ئابباستىن باشلاشنى

كۆڭلىگە پۈكۈپ، بىر كۈنى كەچتە ئوخشىتىپ پولۇ ئەتتى. پولونى دۈملەپ قويۇپ ئابباسقا تېلفۇن ئۇردى. ئۇنىڭ تېلفۇن نومۇرلىرىنى بىسىۋاتقان قوللىرى سۇس تىترەۋاتاتتى. ـ ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم.

ئابباسنىڭ سالاپەتلىككىنە يالغان يۆتىلىپ سالام قىلغان ئاۋازى ئاڭلاندى.

ـ ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام. كەچتە پولۇ دۈملىگەنتىم. تاماق پىشقانتى. شۇڭا سىزنى كىلىپ تامقنى ئىسسىقىدا يەۋالامدىكىن دەپ تېلفۇن قىلغانتىم.

گۈلسەنەم ئۆز يېشىغا ماس كەلمىگەن ھالدا ناز ـ كەرەشمە بىلەن ئەركىلەپ ئابباسنىڭ سۆيلاشقان كۆڭلىنى ئۇتتۇشقا تىرىشتى.

ـ ھە ئۇقتۇم.

ئاببا سنىڭ تېلفۇننى قويىۋىتىشى بىلەن گۈل سەنەمنىڭ چىرايىدىكى يالغان تەبەسسۇمۇ شامالغا ئۇچراپ ئۆچۈپ قالغان شامدەك تىزلا ئۆچۈپ قالدى. ئۇنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىد ئۇچقۇنلىرىمۇ قەلبىدىكى سوغۇق شامالنىڭ تەسىرىدە ئۆچۈپ قالايلا دەپ قالغانىدى. ئالاھەزەل يېرىم سائەتلەردىن كىيىن ئابباس قايتىپ كىلىپلا ئۆزىنى مېھمانخانا ئۆيدىكى چەتئەلنىڭ ئالىي دەرىجىلىك ئويما سافاسىغا تاشلىدى. گۈلسەنەم قىزلارغا خاس چاققانلىق بىلەن بىردەمدىلا تاماقنى ئېلىپ چىقتى، قېنىق قىلىپ چاي دەملىدى. ئابباس ئۆزى كىرىپ قولىنى چايقاپ چىققاندىن كىيىن ئۇلار ئۈن ـ تىنسىز ئولتۇرۇپ تاماق يىيىشتى. ئابباس دۇئا قىلىپلا سىرتقا مېڭىشى بىلەن گۈلسەنەم دەرھال ئۇنى توختىتىۋالدى ـ :

ـ توختاپ تۇرۇڭ. بىز ياخشىراق پاراڭلىشىپ باقايلى. بۇنداق بۇرۇختۇرما تۇرمۇشتىن بەك زېرىكتىم.

ئابباس ئىككى ئايدىن بىرى كۆڭلىگە چىگىلىپ قالغان تۈگۈننى بۈگۈن يېشىشنى لايىق كۆرۈپ قايتىپ كىلىپ ئولتۇردى. گۈلسەنەم ئۇستەلنى بىردەمدىلا يىغىشتۇرۇپ ئابباسنىڭ ئۇدۇلىغا كىلىپ ئولتۇرۇپ سۆز باشلىدى ـ :

ـ ئىككى ئايچە ۋاقىت بولۇپ قالدى. سىز ماڭا يا بىرەر ئېغىز گەپ قىلمايسىز. يا تۈزۈكراق چىراي ئاچمايسىز. نېمە ئىش بولدى؟ مەندىن ئۆتكەن سەۋەنلىك بولسا ئوچۇق ئېيتسىڭىز مەن تۈزەتسەم بولىدىغۇ. بۇنداق قىلساق بۇ ئۆينى قانداق تۇتالايمىز؟

ـ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى سىزگە گەپ قىلماي يۈرۈشۈمدە مېنىڭمۇ ئويلىغانلىرىم بار ئىدى. كاللامدىكى بىر قاتار مەسىللەرنى ياخشىراق ھەل قىلىۋىتەي دىگەن. لىكىن قارىسام سىز ئۇ ۋاقىتقىچە سەۋىر قىلالمايدىغان ئوخشايسىز. بوپتۇ، بۇ گەپنى بۈگۈن سىز ئۆزىڭىز باشلىدىڭىز. ئەمىسە ئارىمىزدىكى ھەممە ئۇقۇشماسلىقلار ھەل بولۇپ كەتسۇن.

- مانا ئەمدى مېنىڭ ئىرىمغا ئوخشىدىڭىز، - گۈلسەنەم ئىتتىكلا كىلىپ ئاباسنىڭ بىلىكىگە ئېسىلدى. لىكىن ئاباس ئۆزىنى تارتىپ نېرىغا سۈرۈلۈپ بېرىپ ئولتۇردى. گۈلسەنەم يەنە داۋاملاشتۇردى، - نېمە ئىشلار بولسا ھەممىنى ئوچۇق دەڭ. ئىچىڭىزدە قويۇپ ئۆزىڭىزنى ئازابلىغانىڭ نېمە پايدىسى ؟

- توغرا، ئىچىمدە قويغانىمنىڭ سىزگە ھېچقانداق پايدىسى يوقلىقى مۇمكىن. لىكىن ماڭا بەك كۆپ پايدىسى بار ئىدى. لىكىن قانچە ئويلاپمۇ تىگىگە يىتەلمىگەن بىر قانچە مەسىلىنى سىز بىلەن ئورتاقلاشمىسام بولمايدۇ.

ئاباس ياتاق ئۆيگە كىرىپ ئىككى ئاينىڭ ئالدىدا سادىق بىلەن ئۇرۇشقاندا قان بولۇپ كەتكەن كۆينىكنى كۆتۈرۈپ چىقتى.

- سىز بۇ كۆينەكنىڭ نېمە ئۈچۈن قانغا بويىلىپ كەتكەنلىكىنى بىلەمسىز؟

گۈلسەنەم قاتتىق ئەجەبلەندى، ھەيران قالدى. نەچچە ئاينىڭ ئالدىدا يۇيۇپ بېرەي دىسە ئۇنىماي ئۆزى ئايرىم قۇلۇپ سېلىپ ساقلىغان بۇ كۆينەكنىڭ بۈگۈنكى كۈندە ئۆزلىرىنىڭ پارىڭى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكى ئۇنىڭ ئۇخلاپ چۈشىگىمۇ كىرمىگەنىدى.

- ئاشۇ كۈنى سىز بازارغا كەتكەندە سىزنىڭ ئېرىڭىز ئۆيگە كىرىپلا مىنى ئۇرۇپ كەتتى.

ئابباسنىڭ ئاچچىقتىن تۈمۈردەك قارىداپ كەتكەن چىرايى، كا سىلداپ بىر-بىرىگە ئۇرىلىۋاتقان چىشلىرى ئۇنى قورقۇنچلۇق بىر تۈسكە كىرگۈزۈپ قويغانىدى. گۈلسەنەمنىڭ قورقۇنچىسىمۇ ئۇنىڭدىن كەم ئەمەس ئىدى. سادىقنىڭ ئۆلارنىڭ ئۆيگە كىلىپ ھەممە ئىشنى ئاباسقا ئېيتقاندىن كيىن، ئاباسنىڭ ئۆزىگە شۇنداق سوغۇق مۇئامىلە قىلىدىغان بولۇپ قالغانلىقىنى ھىس قىلغان گۈلسەنەمنىڭ سائادەتكە تېخىمۇ ئاچچىقى كەلدى. ئۇنىڭغا چىش-تىرنىقىغىچە ئۆچ بولۇپ كەتتى. ئۇنىڭ خيالىچە بولغاندا، گۈلسەنەملەرنىڭ ئۆيىنىڭ ئادرىسىنى سادىققا دەپ بېرىپ ئىككى ئائىلە كىشىلىرىنى ئۇرۇشقا سىلىۋاتقىنى دەل سائادەت ئىدى. ئۇ شۇ ئارقىلىق بالىلارغا ھەم تەندۇرۇس بىر ئەرگە ئېگە بولىۋالماقچى بولغانىدى. گۈلسەنەم سائادەتتىن چوقۇم ھىساب ئالىدىغانلىقىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويۇپ، ئاباسنىڭ سۇئاللىرىغا جاۋاب بېرىشكە تەييارلاندى.

- گەپ قىلمايسىزغۇ. ئەسلى سىز ئېرىڭىزنىڭ نىكاھىدا بار ئىكەنسىزغۇ. ئانىڭىز ھەم بويىغا يىتىپ قالغان قىزىڭىز بار ئىكەن. سىز نېمىشقا بۇ ئىشلارنى مەندىن يوشۇرىسىز؟

گۈلسەنەم دەرھال ئاباسنىڭ ئايغى ئاستىغا يىقىلىپ ھۆڭرەپ يىغلاپ ئەپۇ سورىدى-:

- كەچۈرۈڭ. ئۆز ۋاقتىدا مەن شۇنداق دېمىسەم بولمايتتى. چۈنكى مەن سىزنى بىرلا كۆرۈپ ياخشى كۆرۈپ قالغان. سىزمۇ بىلىسىز، ئەگەر مەن ئېرىمنىڭ نىكاھىدا ئىكەنلىكىمنى ئېيتسام، سىز چوقۇم مېنى ئەمرىڭىزگە ئالمايتتىڭىز. نېمىلا بولمىسۇن، بىز نىكاھ قىلدۇرغان. هالال ئەر ـ خوتۇن هېسابلىنىمىز......

- ئېغىزىڭىزنى يۇمۇڭ!!!

ئابباس گۈلسەنەمنى قاتتىق سىلكىشلىۋەتتى. ئۇنىڭ نەچچە ئايدىن بېرى ئىچىدە يىغىلىپ قالغان ئاچچىقلىرى بۇگۈن ئۆزىنى كۆرستىۋاتاتتى.

- مېنىڭ گېپىمگە نېمىشقا ئىشەنمەيسىز؟ مەن راست دەۋاتىمەن.

گۈلسەنەمنىڭ كەپتەر بالىسىدەك بۇقۇلداپ يىغلاپ كىتىشى بىلەن ئاباسنىڭ ئۇنىڭغا سەل ئىچى ئاغرىغان بولسىمۇ، لېكىن كۆڭلىدىكى تۇگۈننى يېشىۋېتىشنى ئويلاپ ئۇنى ئۆز مەيلىگە قويىۋەتتى.

- سىزچە بولغاندا ئېرى بار بىر ئايال بىلەن نىكاھلانسام، ھەم ئۇ ئايال مەھرەمسىز بولسا بۇ نېكاھ مۇناسىۋەتتى يەنە كۈچكە ئېگە بولىشى كېرەك ئىكەندە.

- مېنىڭ ئۇ ۋاقىتتا ماڭا مەھرەم بولغۇدەك ئۇرۇق ـ تۇققانلىرىمنى تېپىش ئىمكانىيىتىم يوق ئىدى. چۈنكى ئۇلارغا ئۇ گەپنى ئېيتالمايتتىم. بىر كۈنى ئانام ھەم ئاكام بىلەن بازاردا ئۇچرىشىپ قالدۇق. شۇنداق قورقۇپ كەتتىم. ئاكام مېنى بىر قانچە قېتىم ئۇرۇش ئۈچۈن قولىنى كۆتۈرگەن بولسىمۇ، ئانام ئارىغا كىرىۋېلىپ مېنى تاياق يېيىشتىن تۇسۇپ قالدى. لېكىن مەن سىزنى ياخشى كۆرۈپ قالغان تۇرسام، بۇ سارالڭ كۆڭۈل تېخى ئادەمنىڭ مەيلىگە باقمىسا. ئەمسە سىز ئېيتىڭە، مەن ئۆز ۋاقتىدا قانداق قىلسام بولاتتى؟ سىزنىڭمۇ مېنى بىر كۆرۈپلا ياخشى كۆرۈپ قالغىنىڭىز ئېنىققۇ. مانا ئەمدى بولغاندا مەندىن يۈز ئۆرىمەكچى بولىۋاتامسىز؟

- بۇ سىزدىن يۈز ئۆرۈش هېسابلانمايدۇ. بىزنىڭ نەچچە ۋاقىتتىن بېرى بىر ئۆيدە تۇرىشىمىزمۇ خاتا ئىكەن. مەن بىلمەپتىمەن .

ئابباس ئىككى قولى بىلەن يۈزىنى تۇسىۋالدى. ئۇنىڭ پۇشايمان قىلىۋاتقانلىقىنى بىلگەن گۈلسەنەم ئەڭ ئاخىرقى كۈچىنى يىغىپ سورىدى ـ :

- ناۋادا مەن سىزگە تۇغۇپ بەرگەن بولسام، سىز چوقۇم مەندىن يۈز ئۆرىمەيتتىڭىز شۇنداقمۇ. ئەمەلىيەتتە مەن ئەڭ ئاخىرقى بالامنى تۇغقاندىن كيىن يەنە تۇغسام بولمايدىغانلىقىنى دوختۇر ئەسكەرتكەن. لېكىن مىنىڭ سىز بىلەن داۋاملىق ئۆي تۇتۇپ قالغۇم بار.

ئابباسمۇ گۈلسەنەمگە بولغان كۆڭلىنى دېسە داۋاملىق ئۆي تۇتۇپ قالغۇسى بار ئىدى. لېكىن ئۇنىڭ ھىلىھەم سادىقنىڭ نىكاھىدا بارلىقىنى ئويلىسا قاتتىق ئاچچىقى كېلەتتى. ئابباس قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى يەنىمۇ ئويلىشىپ بېقىش ئۈچۈن گەپ قىلمايلا سىرتقا چىقىپ كەتتى.

ئارىدىن ئىككى كۈن ئۆتكەن بىر كۈنى گۈلسەنەم گىرىم ئۈستەلى ئالدىدا يېرىم سائەت ئولتۇرۇپ پەرداز قىلغاندىن كېيىن ئۆز چىرايىدىن تولۇق مەمنۇن بولۇپ سىرتقا چىقتى .

دوختۇرخانا ئالدىغا يېقىندىن ئېچىلغان بۇ تاللا بازىرى خېرىدارىنىڭ كۆپلىكى، سېلىنغان ماللىرىنىڭ سەرخىللىقى بىلەن ئاۋات ئىدى. گۈلسەنەم بىر دەسسەپ، ئىككى دەسسەپ دۇكان ئىچىگە كىردى. ئۇ خېرىدارلارنىڭ تولۇق چىقىپ كېتىپ دۇكاننىڭ خالىي قىلىشىنى بىردەم ساقلىغاندىن كېيىن خېرىدارلار چىقىپ كېتىپ دۇكان خالىي قالغاندا سادىق كەينىگە بۇرۇلۇپ گۈلسەنەمنى كۆرۈپلا ئۆڭى ئۆچتى-:

- سەن بۇ يەرگە نېمە دەپ كەلدىڭ؟

- سىزنى سېغىنىپ كەلدىم. بالىلىرىمنى ئۆزىمىز باقايلى دادىسى. يات خوتۇننىڭ قولىدا بالىلار ئانا مېھرىگە قانمايدۇ. مەن ئۇلارنى بەك سېغىنىپ كەتتىم.

- ئەڭ ياخشىسى ئەمدى بۇ يەرگە قەدەم باسما. بۈگۈندىن باشلاپ سەن مېنىڭ خوتۇنۇم ئەمەس. تالاق، تالاق، تالاق...........

سىرتتىن تاماق ئېلىپ كىرگەن سائادەت سادىقنىڭ گېپىنى ئاڭلاپ چۆچۈپ تۇرۇپ قالدى. ئۇنىڭغىچە سائادەتنى كۆرگەن گۈلسەنەم ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ دىكىنىپ قاراپ تۇردى.

- نېمانداق يۈزى قېلىن ئايال سىز. بالىلىرىمنى مەندىن تارتىۋالغانىنى ئاز دەپ، ئەمدى ئېرىمنى ئازدۇرۇپ ئۇنىڭغا تىگىۋاپسىز .

قاراپ تۇرۇپ ئۆزىگە ھاقارەت قىلغان گۈلسەنەمگە ئاچچىقى كەلگەن سائادەتنىڭ قاراپ تۇرغۇسى كەلمىدى. قېرىغاندا ھەمراھ بولامدىكىن دېمىسە، نېمە قىلىدۇ بۇ ياشقا كىرگەندە ئەرگە تېگىپ.

- ئەڭ ياخشىسى ئۆز ئىززىتىڭىز بىلەن بۇ يەردىن چىقىپ كەتسىڭىز بولامدىكىن. نۇمۇسمۇ قىلمايدىكەنسىز. ئېرىڭىز سىزنىڭ تالىقىڭىزنى بېرىپ بولدى. يەنە نېمىگە قاراپ تۇرىسىز بۇ يەردە. ئۆز ۋاقتىدا بالىلىرىڭىزنى تاشلىۋېتىپ ئەمدى بولغاندا قايسى يۈزىڭىز بىلەن كەلدىڭىز بۇ يەرگە. بەك ئېپلاسكەنسىز.

- ھەي كىمىڭنى تىللاۋاتىسەن ؟؟؟؟

ئىككى ئايال ئىشكىتىلا چاچلىشىپ ئۇرۇشۇپ كەتتى. سائادەتنىڭ ئەسلى ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇپ ئۆزىنى پەسلەشتۈرگۈسى يوق ئىدى. لېكىن گۈلسەنەم ئۇنى قەستەن رەسۋا قىلىش ئۈچۈن ياغلىقلىرىنى ئېلىپ تاشلاپ پىيادىلەر يولىغا سۆرەپ چىقتى. تېڭىرقاپ تۇرۇپ قالغان سادىق دەرھال چىقىپ ئاجرىتىۋەتكەن بولسىمۇ، گۈلسەنەم خۇددى غالجىرلاشقان ئىتقا ئوخشاش سائادەتكە ئېتىلىپلا تۇراتتى. ئېغىزىدىن ئەڭ سەت تىللارنى ياغدۇرۇپ سائادەتنى تىللاۋاتاتتى. ئۇنىڭغىچە يولدىن ئۆتىۋاتقان كىشىلەر، كىسەل بېقىۋاتقان كىشىلەر، ئالدىراش ماڭغان بولسىمۇ نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلىپ باققۇسى كەلگەنلەر بىر يۇمىلاق چەمبەر ھاسىل قىلىپ ئۇلارنى دائىرىگە ئېلىۋالغانىدى. دەل مۇشۇ چاغدا دوختۇرخانا ئالدىغا كىسەل ئېلىپ كەلگەن ئابباس ماشىنىدىكى ئادەملەر چۈشۈپ بولغاندىكىن كېيىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن كىشىلەر ئارىسىدىن قىسىلىپ ئۆتۈپ ئەڭ ئالدىغا كەلدى. كۆز ئالدىدا ياغلىقى بويىنغا سىيرىلىپ چۈشۈپ قالغىنىنى تۇيماي ئېغىزىدىن ھەرخىل سەت تىللارنى چىقىرىپ تىللاۋاتقان گۈلسەنەم تۇراتتى. نېرىراقتا بولسا بۇ ھاقارەتكە چىدىمىغان سائادەت يىغلامسىرىغان ھالدا كىيىملىرىنى تۈزەشتۈرىۋاتاتتى. سادىق گۈلسەنەمگە ھاي بېرىپ بولالماي قالغانىدى. بىردەمدىلا نېمە ئىش بولغانلىقىنى پەرەز قىلغان گۈلسەنەم ئېتىلىپ كېلىپلا گۈلسەنەمنىڭ ئېغىزىنى تۇتىۋېلىپ سۆرەپ ئېلىپ ماشىنىغا چىقاردى،دە ـ ئۈچقاندەك يۈرۈپ كەتتى. سادىق كىشىلەرنى قايتىشقا دەۋەت قىلىپ سائادەتنى يۆلەشتۈرۈپ دۇكىنىغا كىرىپ كەتتى. سائادەت بولسا ئېيتىپ تۈگەتكۈسىز خورلۇق ئىلكىدە نېمە قىلارنى بىلەلمەي قالغانىدى.

15 ـ باب

ـ سەن.....سەن مېنىڭ **سۆيگۈمگە قەرزدار**سەن! سەن مېنى ئالدىدىڭ!

ـ مېنىڭ قىلغانلىرىمنىڭ ھەممىسى سىز ئۈچۈن!

ـ سەن مېنى تۈگىمەس ئازابقا دۇچار قىلدىڭ. مەن سېنى كەچۈرمەيمەن!

ـ ئۇنداق دىمەڭ ئابباس. مەن سىزنى ياخشى كۆرىمەن!

ـ قوي ئۇنداق گېپىڭنى، بۇگۈن قىلغانلىرىڭمۇ مەن ئۈچۈنمۇ! سەن مېنى ياشىغلى قويامسەن ياقمۇ؟

ـ سىز ئۈچۈن شۇنچە كۆپ بەدەل تۆلىدىم. باللىرىمدىن كەچتىم. سىز بۇنداق قىلسىڭىز ئادىللىق بولمايدۇ ئاباس.

ـ سەن يەنە ئادىللىقنىڭ گېپىنى قىلغۇاتامسەن؟ نۇمۇس قىلساڭچۇ! ساڭا ئىشەنگىنىم ئۈچۈن مېنى مۇشۇنداق كۈنگە قويامسەن؟

ـ مەن ئۇ يەرگە سادىقتىن تالىقمىنى ئالغىلى بارغان، ئەمما ئۆيلىمغان يەردىن سائادەت دېگەن قېرى جىن چاچلىرىمنى يۇلۇپ ئۇرۇپ كەتتى..........

ـ ھەي، سەندە ۋىجدان دېگەن نەرسە بارمۇ ھە بارمۇ؟ نېمىشقا يەنە قاراپ تۇرۇپ ماڭا يالغان گەپ قىلىسەن؟ سېنىڭ ئۇ ئايالنى ئۇرغىنىڭنى ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرمىگەن بولسامكەن كاشكى!

ـ ياق........ئۇ مېنى ئۇردى.....

ـ ئىش مۇشۇ دەرىجىگە يەتكەندىمۇ يەنە يالغان گەپ قىلامسەن؟ سەن راستىنلا ئادەم بولمايدىكەنسەن. ئىسست ساڭا قىلغان ئەقدەم، ئىسست خارلانغان **سۆيگۈم**......

ـ ئۇنداق قىلماڭ ئابباس، ئۇرسىڭىز مېنى ئۇرۇڭ. ئۆيدىكى نەرسە كېرەكلەردە نېمە گۇناھ، ئابباس!!!

ـ ئىشىڭنى قىل، مېنى تۇتما! ئۇرۇپ ـ چاقسام ئۆزۈمنىڭ نەرسىلىرى. كارىڭ بولسىمۇن!

ـ ياق، ئۇنداق قىلماڭ سادىق ئۆتۈنۈپ قالاي! بۇ لوڭقا ئۆيىمىزگە بەك يارىشىدۇ. بۇنى چېقىۋەتمەڭ!!!

ـ ئۆيىمىزگە؟! ئەمدى بۇ ئۆي سېنىڭ ئەمەس. يوقال.....

ـ ياق، مېنىڭ بارار جايىم يوق ئابباس. مېنى قوغلىماڭ. ئانام، ئاكاملارمۇ سەندەك قىزىم، سىڭلىم يوق دەپ تېنىپ كەتتى. سادىقمۇ سائادەت بىلەن ياخشى ئۆتىۋېتىپتۇ. مېنىڭ بۇ ئۆيدىن باشقا بارىدىغان يېرىم يوق. ئۇنداق قىلماڭ ئابباس. پەقەت بىر قېتىم، مۇشۇ بىر قېتىملا پۇرسەت بېرىڭ، بولامدۇ؟

ـ سەن........سەن مېنىڭ تۇنجى **سۆيگۈمگە قەرزدار**سەن. سەن مېنى ئالدىدىڭ. سەن مېنى ۋەيران قىلدىڭ گۇلسەنەم. مەن سىنى مەڭگۈ كەچۈرمەيمەن، مەڭگۈ!

ـ پەقەت مۇشۇ بىر قېتىملا........

ـ يوقال، ئىككىنچى كۆزۈمگە كۆرۈنگۈچى بولما. بۈگۈندىن باشلاپ سەندەك خوتۇنۇم يوق. تالاق، تالاق، تالاق......

پۈتۈن بىر كېچە ئابباس ئولتۇرغان ئۆيدە غەزەپلىك ۋارقىرىغان، ۋىجدانى ئۆرتىنىپ ئاھ ئۇرغان، ھۆكىرەپ يىغلىغان ئاۋازلار ۋە نەرسە ـ كېرەكلەرنىڭ ئۇرۇلۇپ چېقىلغان ئاۋازلىرى ئاڭلىنىپ، تۆۋەنكى قەۋەتتىكى

كىشىلەرنى ئۇخلاتمىدى. يېرىم كېچىدە پەستىكى خوشنىلار چىقىپ ئۇلارغا ئازراق تەسەللىي بېرىپ قويۇپ چىقىپ كەتكەندىن كېيىن، نەرسە - كېرەكلەرنىڭ چىقىلغان ئاۋازى توختاپ قالغان بولسىمۇ، لېكىن ۋارقىراپ سىلكىشلەر، يىغلاپ سۇۋۇنۇشلار تاڭ ئاتقۇچە ئۈزۈلمەي ئاڭلىنىپ تۇردى .

بۈگۈنكى تاڭ قۇياشىنى قاتتىق روھسىزلىق، غەمكىنلىك، قايغۇ - ھەسرەت بىلەن كۈتۈۋالغان ئابباس بىلەن گۈلسەنەم ئايرىلىش ئالدىدا تۇراتتى. ئابباسنىڭ قاپقارا قوشۇما قاشلىرى تۈرۈلگەن، كىلىشكەن قەددى - قامىتى كېچىدىنكى ئازابنىڭ يالدامىسى تەسىرىدىن بولسا كېرەك، سەل پۈكۈلۈپ قالغاندەك كۆرۈنەتتى. گۈلسەنەمنىڭ چىرايلىق كۆزلىرىمۇ يىغىدىن قىزىرىپ ئىششىغان، غەم باسقان سولغۇن چىرايىدىكى مىسكىنلىك بىرلا قارىغان ئادەمنىڭ ئىچىنى سىيرىلدۇرىۋەتەتتى. ئۆي ئىچىنى چېقىلغان قاچا - قۇچىلار، چاي چەينەكلىرى، قۇرۇق يەلىيمىش تىز يىدىغان قىممەت باھالىق فار - فۇر بويۇملار، گۈل لوڭقىسى قاتارلىقلارنىڭ پارچىلىرى بىر ئالغانىدى. قالايمىقان سورۇلغان نەرسە - كېرەكلەر بۇ ئۆيدە بىر كېچە قاتتىق جەڭ بولغانلىقىدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى.

- شۇنداق قىلىپ مېنى نېكاھىڭىزدىن چىقىرىۋەتتىڭىزما؟ سىز نېمانداق باغرى تاش! ھېچ بولمىغاندا ئاز كەم ئىككى يىل سىزنىڭ خىزمىتىڭىزنى قىلدىم. مۇشۇنىڭ يۈزىنى قىلىپ بولسىمۇ، بىر قېتىم پۇرسەت بەرمەمسىز؟

كىچىدىن بېرى تولا يىغلاپ ئاۋازى پۈتۈپ قالايلا دەپ قالغان گۈلسەنەم يەنە ھۆكرەپ يىغلىۋەتتى. ئۇنىڭ كىيىم - كېچەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ مېھمانخانا ئۆيىنىڭ ئوتتۇرىسىغا ئېلىپ چىققان ئابباسنىڭ يۈرىكى ئازراق ئېچىشقان بولسىمۇ، لېكىن ئۈچ قېتىم تالاق ئېيتىپ بولدى. ئەمدى يېنىۋېلىش يولى يوق ئىدى. ئۇنىڭ ئۈستىگە گۈلسەنەم ئۇنىڭ پاك مۇھەببىتىنى، **سۆيگۈ**باھارىنى نابۇت قىلغان تۇرسا، ئابباسنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بەرگەن پۇر ستىنى قولدىن بېرىپ، ئىشەنچىسىدىن قالغان تۇرسا، ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم پۇر سەت بېرىشكە بولمايدۇ،دە !

- ئەمدى ئۇنداق پۇرسەت ھەر ئىككىمىزگە يوق. ئەڭ ياخشىسى ھازىرلا ئۆيۈمدىن چىقىپ كەت. ئۆز ۋاقتىدا سېنىڭ تىگى - تەكتىڭنى ياخشىراق سۈرۈشتە قىلمايلا نېكاھلانغانلىقىم، مېنىڭ ئەڭ چوڭ خاتالىقىم. لېكىن مەن بۇ خاتالىقىم ئۈچۈن ئورنىنى تولدۇرغىلى بولمايدىغان چوڭ بىر بەدەل تۆلىدىم. سەن مېنىڭ ئەڭ پاك مۇھەببىتىمنى دەپسەندە قىلدىڭ. سەن مېنىڭ پاك **سۆيگۈ**مگە **قەرزدار**سەن گۈلسەنەم! بولدى، ھېلىمۇ كېچىدىن بېرى دەيدىغاننى دەپ بولدۇم. ئەمدى كەتسەڭ بولىدۇ. مانا بۇ مېنىڭ خىزمىتىمنى قىلغىنىڭ ئۈچۈن.

ئابباس گۈلسەنەمنىڭ چامدانىنىڭ ئۈستىگە ئاق لىپاپقا ئورالغان بىر باغلام پۇلنى قويۇپ خوش دېمەيلا ھوجرا ئۆيىگە كىرىپ كەتتى .

بىر يىلدىن بېرى تاماق ئەتكەن ئاشخانا، كىر يۇيغان تازىلىق ئۆيى، ئۇ ئۆز قولى بىلەن ئۆستۈرۈپ پەرۋىش قىلغان تەشتەك گۈللىرى ئەمدىلىكتە گۈلسەنەم ئۈچۈن بولمىسا بولمايدىغان ئەتىۋارلىق نەرسىدەك بىلىنىپ كەتتى. لېكىن بولىدىغان ئىشلار بولدى. ئەمدى بۇ ئۆيدىن كېتىشتىن باشقا ئامال يوق.

ھايات نېمىدېگەن تېز ئۆتكەن ھە! ماھىرەنى تۇغۇپ ئىككى يىلدىن كېيىن سادىق بىلەن جاپادىمۇ، ھالاۋەتتىمۇ بىرگە بولۇشنى ئەھدە قىلغان كىچىككىنە قىز گۈلسەنەم مانا ئەمدى تۇرمۇشنىڭ ھەرخىل قاينام-تاشقىنلىرىدا، گاھ چۆكۈپ، گاھ لەيلەپ ئاخىرى سۇسىز قىرغاققا چىقىپ جان تالىشىۋاتقان نىمجان بېلىقتەك، ئەس-ھوشىنى يوقاتقان ھالدا چامدانىنى سۆرەپ ئېغىر قەدەملەر بىلەن كېتىپ بارىدۇ. ھاياتنىڭ ئۆزگەرمەس قانۇنىيىتى بويىچە ئادەم ھەرقانچە جاپا تارتسىمۇ، قايغۇ-ھەسرەتتە تۈگەشىپ كەتسىمۇ، ئەجىلى كەلمىسىلا چىشىنى-چىشىغا چىشلەپ ياشىشى كېرەك. ھەممە ئىشنى ئۇيلانمايلا قىلىپ ئاخىرىدا پۇشايماننى ئالىدىغان قاچا تاپالمايدىغان بۇ ئەسىرىمىزنىڭ باش پېرسوناژى گۈلسەنەم ھازىر قىلغان بارلىق ئىشلىرىغا پۇشايمان قىلماقتا. ئۆتكۈزگەن بارلىق گۇناھلىرىنىڭ ئەپۇ قىلىنىشى ئۈچۈن توختىماي ياش تۆكمەكتە. يۈرىكى قوقاسقا كۆمگەندەك پۇچۇلانماقتا. لېكىن ئەمدى پۇشايمان قىلغاننىڭ، ئەمدى تۆۋە قىلغاننىڭ نېمە پايدىسى؟ ئۆلگەن ئادەمگە ياسىن سۈيى تېمىتىپ قۇتقۇزۇۋالالايتتىمۇ؟

ئانىسى تۇنىسەخان بازاردا ئۇچرا شقاندىن كېيىن گۈلسەنەم بىلەن خوشلاشمايلا كېتىپ قالدى. گۈلسەنەم كېيىن ئاڭلىدىكى، تۇنسەخان ئۆيگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن، گۈلسەنەمنىڭ ئۆيگە بېرىش ئۈچۈن تەييارلىنىۋاتقان ئاكىسىنى توسىۋالغان ھەمدە شۇ يەردىلا ئانا-بالىلىقتىن تېنىپ كەتكەنلىكىنى ئېيتقان.

سادىقمۇ ھازىر تۇرمىدىن چىقىپلا سائادەتتەك ياخشى بىر ئايال بىلەن توي قىلىپ بەختلىك ياشاۋاتىدۇ. بالىلارمۇ ئۆز ئۆيىدە تۇرغاندەك، ئۆز ئانىسىنىڭ قۇچىقىدا ئەللەيلىنىۋاتقاندەك ھوزۇرلىنىپ ياشاۋاتىدۇ. سادىق بالىلىرىغا ياخشى قاراۋاتقان سائادەتكە بارغانسىرى ئامراق بولۇپ كېتىۋاتىدۇ.

ھەتتىگىنەي، ئەمدى بۇ ئىشلارغا نېمە دېگۈلۈك. ئەمدى قەيەرگە بارغۇلۇق. ئۆز قىزىنىڭ نومۇسسىزلىقىغا چىدىمىغان باغرى تاش ئانا ئۇنىڭدىن مۇناسىۋىتىنى ئۈزدى. 20 نەچچە يىل خىزمىتىنى قىلغان، بالىلىرىنى تۇغۇپ بېقىپ چوڭ قىلغان سادىقمۇ ھازىرقى يېڭى تۇرمۇشىنىڭ ھوزۇرىنى سۈرۈۋاتىدۇ. ئەمدى قەيەرگە بېرىپ، قەيەردە تۇرۇش گۈلسەنەم ئۈچۈن ئەڭ چوڭ مەسىلە بولۇپ قالدى. گەرچە ئاببىاس ئۇنىڭغا پۇل بەرگەن بولسىمۇ، ۋاقتى كەلگەندە پۇل ئادەمنىڭ ھەممە ھاجىتىدىن چىقالامتى! ئۇرۇق-تۇققان قېرىنداشلىق مېھرىنى بېرەلەمتى! ئەتتىگەن-ئاخشامدا ھالىڭغا-ھال، مۇڭىغا-مۇڭ بولغۇدەك ھەمرا، سىردىشىڭ بولالامتى!

گۈلسەنەم ماشىنىنىڭ چىرقىراق ئاۋازىدا تورمۇز قىلىنىشى بىلەن ئېغىر خىياللار ئىلكىدىن قايتىپ چىقتى. تۆت كوچىنىڭ كېسىشكەن ئېغىزىدا ھەيكەلدەك قېتىپ قالغان گۈلسەنەم ئۆزىنىڭ خىيال بىلەن مېڭىپ چوڭ يولنىڭ ئوتتۇرىسىغا كېلىپ قالغانلىقىنى تۇيمايلا قالغانىدى. ئۇ ماشىنا شوپۇرىنىڭ ئېغىزىنىڭ مىدىرلاۋاتقانلىقىنى، قولىنى شىلتىپ، چىرايىنى پۈرۈشتۈرگەن ھالدا كېتىپ قالغانلىقىنى غۇۋا ھېس قىلدى. چۈنكى ھازىر ئۇنىڭ خىياللىرى ئۇنى ھوشسىز ئادەمگە ئايلاندۇرۇپ قويغانىدى.

گۈلسەنەم ئەڭ ئاخىرقى ئۈمىدى، قىزى ماھىرەنىڭ ئۆيى تەرەپكە قاراپ ماڭدى. قىزى بىلەن كۈيئوغلى ئۇنى قارشى ئالامدۇ؟ ئىللىق چىراي ئاچامدۇ؟ بۇ ئىشلار ئۇنىڭغا سىر ئىدى. لېكىن ئۇ قەلبىدە ئاجىز پىلىلداپ تۇرغان ئۈمىد ئۇچقۇنلىرىنىڭ تۈرتكىسىدە ئېغىر قەدەملەر بىلەن كېتىۋاتاتتى. پۇشايمان ياشلىرىمۇ يىپى ئۈزۈلگەن مارجاندەك، ئۇنىڭ ساماندەك سارغىيىپ كەتكەن غەمكىن يۈزلىرىدە توختىماي دومىلاۋاتاتتى..

تۈگىدى

2013 ـ يىلى ـ 8 ـ مارت قاغىلىق

ئېلكىتاب ئىشلىگۈچى: يانغىن ئېلكىتاب گۇرۇپپىسى

ئېلكىتاب ئىشلەشكە قاتناشقۇچىلار: يانغىن ، يۈكسەل

www.yanghin.net   www.yanghin.cn

kitab@yanghin.net   admin@yanghin.net